

Svět libereckých knihoven

Krajská vědecká knihovna v Liberci
Liberecký autorský kruh

Knihovna Liberec slaví 100 | 120

*aneb Letíme do
další stovky*

100
120 let

jevila se v Čechách po odpadnutí vod první suchá země i na temeni Ještěda.

míjí. *Odpusť, kdo hvězdám nevěříš.*

, usedají do stínu platanů a jejich urputná vzezření se stává věrným. Oh, moje Manon!

ntí! *Byl pozdní večer – první máj, večerní máj – byl lásky čas.*

m světě. *Být básníkem, to není jenom tak.*

heit ist die Rede.

na svůj krtinec uprostřed dětského hřiště a zvědavě se rozhlížel.

Letíme do další stovky

„Na doplnění a prohloubení vzdělanosti všech vrstev obyvatelstva zřizovány budte politickými obcemi veřejné knihovny s četbou vzdělávací, naučnou i zábavnou, která má skutečnou vnitřní hodnotu.“
(výňatek z prvního knihovnického zákona vydaného v roce 1919)

Možná už jste zaznamenali, že liberecká knihovna si tento rok připomíná dvě důležitá výročí – 100 let od založení německé vědecké knihovny a 120 let od vzniku české veřejné knihovny. Tyto knihovny položily základ pro současnou knihovnu, která tak jako před sto lety usiluje v podstatě o totéž – podporovat vzdělanost a kulturu jako základní hodnoty demokratické společnosti. Byť se způsob poskytování služeb a jejich rozsah proměnil. Zejména v posledních desetiletích knihovna čelila celé řadě výzev, vyrovnala se s koncepčními nebo technologickými změnami. Vývoj a zavádění inovací v oblasti IT technologií pokračuje a stále se zrychluje. Je to ohrožení, nebo výzva? Sama za sebe jsem přesvědčená, že ať už budoucnost přinese cokoliv, knihovna obstoje a bude stále, tak jako před sto lety, naplněná lidmi toužícími po vzdělání, kulturním zážitku nebo po obyčejném lidském kontaktu.

Dana Petrádová

ředitelka Krajské vědecké knihovny v Liberci

Bude za století člověk člověkem?

Táta kdysi vzpomínal, jak ho v mládí dráždil magický rok 2000. Do milénia si tehdy projektoval roboty, létající auta či nesmrtelnost, planetu, na níž člověk neslouží, ale je obsluhován. Něco z jeho představ se v aktuálním tisíciletí naplnilo, jiné zůstává utopií.

Jeho nostalgii zvolil jsem si za paralelu k situaci v Liberci před 120 a 100 lety. Tedy k době vzniku Lidové české knihovny a 20 let nato německé Bücherei der Deutschen; dvojice institucí, k jejichž odkazu se krajská knihovna hlásí a jejichž kulatá jubilea si letos připomíná. Přemýšlím totiž, jak si asi tehdejší knihovníci představovali svoji bibliotéku po letopočtu s dvojkou včele. Možná, že se též něco z jejich snění zhmotnilo. Jak by se třeba dívali na samoobslužné výpůjčky? Dokázali by si představit, že jednou se mezi knihami bude vyšívat, lovit Wi-Fi nebo tančit?

Ať již nám nové technologie a bezbřehá kreativita přinesou cokoliv, přál bych knihovně do dalších let, aby u toho stále asistovaly živé bytosti. Protože, ač nám žítí ulehčuje kdejaká vychytávka, oči si ráno musíme rozlepit sami a osazenstvo kukavozu, co nás v ten čas vyškubává ze spánku, popelnici pořád bere „do teplech“. A knihy do regálu? Ty tam stále odnáší sám knihovník. I když, pokud spáchá botu, možná k situaci vyjde prohlášení, kde se nebude hovořit o chybě pana XY, nýbrž o selhání lidského faktoru.

Martin Trdla

předseda LAK

Obsah

KVK

Krajská vědecká knihovna v Liberci

SVĚT libereckých knihoven 2

Z knihovny 2

Přejeme knihovně...

(Martin Půta, Květa Vinklátová,
David Pastva, Tomáš Foltýn, Tomáš
Řebák, Roman Giebisch, Marek Řebáček,
Alena Mornštajnová, Michal Hron)

Jak se v Liberci začaly půjčovat knihy... 4

K výročí 2024 8

Plakát k výročí 12

Společená fotografie zaměstnanců..... 13

Dánsko – země lékořice, hygge

a krásných knihoven 2..... 14

Přejezd do Kodaně.....14

Kodaň.....14

Odjezd z Kodaně a návrat do ČR.....17

Na závěr.....18

Vydáváme nový newsletter pro učitele.. 18

Akce knihovny 19

Boj o Bradavice 19

Dny AI: Knihovna věnuje celý den

umělé inteligenci..... 20

Jak zaujmout teenagery?

KVK4GenZ:#hackni nudu 21

Z regionu 24

Sdílej s námi Liberecký kraj:

soutěž vrcholí putovní výstavou..... 24

LAK

Liberecký autorský kruh

SVĚT dialogu 26

Poezie je jediný globalizovaný jazyk,

říká Sufian Massalema 26

Báseň se nedá zabít špatným přednesem,

říká Mery je Iluze 28

ANKETA 31

V té vzdušné budově lehké konstrukce

je mi zas a zas dobře..... 31

(Jaromír Typlt, Žaneta Štěpánová, Jiří

Soukup, Štěpán Kučera, David Hanvald,

Zuzana Kadlecová, Tomáš Rydl, Martin

Trdla, Christa Petrásková, Vojtěch Vaner,

Julius Benko, Josef Štraka, Miroslav Stuchlý,

Miloslav Nevrhlý)

SVĚT krásné literatury 39

Jaromír Typlt: A klid je zpět 39

Jablonečtí SVĚTáci 42

Anna Drabá a její Zápsy nad Nisou 42

SVĚTlonoši 44

Blanka Jakubčíková, Michal Beredzas ... 44

Blanka Jakubčíková.....44

Michal Beredzas.....46

tvary SVĚTla 47

Svět, jak ho vidí L. Dlabola Pražáková.... 47

Redakční rada:

Marek Sekyra, Dana Petrydesová, Marcela Freimuthová, Kateřina Šidlofová (KVK)

Štěpán Kučera, Julius Benko, Martin Trdla, Miroslav Stuchlý (LAK)

korektury: Eva Štastná, Marek Sekyra / grafická úprava: Libor Schiffner

Vydává Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK) spolu s Libereckým autorským kruhem (LAK) jako účelový tisk.

Tiskárna IRBIS, www.vytiskneme.cz

Evid. č. MK ČR 14407 ISSN 1214 - 2751

Z knihovny

Přejeme knihovně...

Vážení příznivci knihovny,

letošní rok není jen tak obyčejným rokem. Připomínáme si v něm hned dvě významná výročí: rovnou stovku let od založení německé vědecké knihovny a sto dvacet let od založení české veřejné knihovny. Obě tyto instituce vytvořily pilíře, respektive jakési základy, na nichž stojí dnešní Krajská vědecká knihovna v Liberci. Pro území někdejších Sudet, na němž žijeme, bylo – a dodnes je – typické prolínání češství s němečtím, a tak je logické, že v Liberci působily knihovny pro obě národnosti. Příznačnou symbolikou zdejšího pohraničního tyglíku, v němž se odjakživa etnika mísila, je také fakt, že v době vzniku současné budovy Krajské vědecké knihovny nad stavbou převzali patronát právě prezidenti Česka a Německa. Přeji liberecké knihovně, jež s ohledem na historické národnostní a rasové veletoce v našem regionu nese přízvisko Stavba smíření, šťastná dlouhá léta a spoustu zvědavých čtenářů.

Martin Půta

hejtman Libereckého kraje

Krajská vědecká knihovna je za léta svého působení neodmyslitelnou součástí kulturního života Liberečanů. Svou zásadní roli má ale také v metodické práci směrem k dalším knihovnám v regionu. V různých podobách je tu s námi 100, resp. 120 let. Před 120 lety tu byla

založena česká veřejná knihovna a před 100 lety německá vědecká knihovna. Jako instituce prošla bouřlivým vývojem zejména v porevoluční době. V nadčasové budově knihovny si můžete nejen vypůjčit knihy, ale také si vybrat z řady besed, přednášek, výstav a kulturních akcí, které chystá skvělý tým knihovny. Knihovně a nadšeným knihovníkům přeji další úspěšné roky. Liberecký kraj bude knihovně v její činnosti vždy oporou.

Květa Vinklátová

náměstkyně hejtmána

*řízení resortu kultury, památkové péče
a cestovního ruchu*

Krajská knihovna je pro mě osobně maják kultury nejen pro Liberec. Velmi si vážím toho, že působí jako chrám knihy, ale současně i jako instituce otevřená mnoha kulturním a společenským tématům. Do další stovky jí přeji nejen spousty čtenářů, ale i posluchačů a účastníků v programech, které poutavým způsobem podtrhují identitu našeho kraje. Věřím, že tak budeme moci i nadále společně přinášet životní příběhy skládků a šperkařů z Křišťálového údolí všem, kteří si je chtějí poslechnout a přečíst. Těším se na další trpytivé akce v liberecké knihovně.

Děkuji za vše, co děláte!

David Pastva

Křišťálové údolí

Krajská vědecká knihovna v Liberci letos slaví dvě výročí, která do značné míry ilustrují bohatou historii severočeského regionu, místa, kde se po staletí prolínaly různé kultury. Její nová budova, symbolicky dokončená na přelomu tisíciletí, je tak zákonitě otevřeným prostorem, kde se mohou každodenně potkávat různí lidé mající nekonečné množství myšlenek a snů, navzájem se inspirovat a posouvat se dále. A to je přece sen každé knihovny, který se v Liberci stal realitou. Proto jí přeji, aby i v letech nadcházejících byla přirozeným centrem kultury a poznání a sjednocujícím prvkem reflektujícím všemožné potřeby demokratické společnosti, což věru není lehké poslání.

Tomáš Foltýn

generální ředitel

Národní knihovny České republiky

Milá liberecká knihovno! Jakkoliv samozřejmě stovka není pro elegantní dámu, jako jsi Ty, žádný věk, je to přeci jen příležitost ohlédnout se – nejlépe ovšem dopředu. Prožíváme zajímavé časy. Někomu to připadá jako prokletí, všechno se nám mění pod rukama, nic není jako dříve. Nicméně, ještě nikdy jsme se neměli lépe. A to, jak se budeme mít v budoucnu, záleží hodně moc právě na knihovnách. A tak ti přeji, milá liberecká knihovno, aby ses viděla nejen jako pilíř vzdělanosti, kultury a demokracie (protože o nic menšího se nehraje), ale i jako vlídnou, elegantní a sebevědomou dámu.

Tomáš Řehák

*ředitel Městské knihovny v Praze,
předseda Sdružení knihoven ČR*

Liberecká knihovna si letos připomíná významná výročí od svého založení. Spisovatelka Lauren Kate řekla: „Minulost je důležitá, protože v ní můžeme najít moudrost a informace. Ale člověk se v ní může taky ztratit. Musíš se naučit, jak si v sobě zachovat všechny ty poznatky z minulosti, ale soustředit se na přítomnost.“ A podle mne se liberecká knihovna na přítomnost soustředí výborně. Knihovna plní vzdělávací, kulturní a komunitní funkce, které se snaží stále více rozvíjet a zdokonalovat ve spolupráci s mnoha partnery. Přeji liberecké knihovně štědrého zřizovatele a mnoho spokojených uživatelů i do budoucna.

Roman Giebisch

*předseda Svazu knihovníků
a informačních pracovníků ČR*

Nebýt liberecké knihovny, sotva bych se sám vydal na literární dráhu. Bylo to právě před čtyřmi desetiletími, kdy jsem se stal čtenářem jejího dětského oddělení. A tam jsem natrefil na publikaci, která svým podlouhlým formátem zvláště vyčnívala z police: na Knihu o Jizerských horách od Miloslava Nevrlého. Jen pro to její vyčnívání mne zaujala, půjčil jsem si ji a následně – zcela uhranut těmi příběhy z horských světů – v mé patnáctileté mysli vznikla představa, že musím také vytvořit alespoň jednu knihu o krajině. A dnes již je jich pětapadesát. Za to jsem vděčný liberecké knihovně a jejímu dětskému oddělení! Chtěl bych proto popřát této ušlechtilé instituci, aby stále byla tak silnou inspirací pro malé čtenáře i budoucí literáty.

Marek Řeháček

spisovatel

Do knihovny ve svém rodném městě jsem začala chodit hned, když jsem se naučila číst. Tehdy jsem netušila, že i mé knihy si najdou cestu na police knihoven a cesty po knihovnách a setkávání se čtenáři se jednou stanou významnou součástí mé spisovatelské profese. Teď ročně navštěvuji několik desítek knihoven a sleduji, jak se časem mění. Nejenže se rozrůstají, ale zároveň se stávají místem dalšího vzdělávání, a hlavně milých setkání. A tak Vaši knihovně přeji do dalších desetiletí hodně spokojených čtenářů a mnoho šťastných setkání. Srdečně zdraví.

Alena Mornštajnová
spisovatelka

České i německé liberecké knihovny měly pohnutý osud. Dnes po 120 letech od založení první společné české knihovny máme v Liberci moderní skvost mezi knihovnami. Stojí na místě původní vypálené synagogy, která je dnes nová a vklíněná symbolicky jako dům Knihy mezi knihy. Židé své přání k narození nám doplňují slovy „až do 120“, ale to už nejde. Židovská obec Liberec přeje naší liberecké knihovně další rozkvet, a ať spojení Knihy a knih trvá pořád dál. Moc si práce knihovníků vážíme.

Michal Hron
*předseda
Židovské obce Liberec*

Jak se v Liberci začaly půjčovat knihy

Nejstarší a dnes nejvýznamnější libereckou knihovnu založil roku 1759 děkan Anton Ignaz Kopsch. Knihovna je umístěna v sakristii nedalekého kostela Nalezení svatého Kříže a byla určena ke vzdělávání mladých duchovních, nebyla však veřejně přístupná. Je s podivem, že přecela všechny dějinné vichřice, odolala času a v mohutných dubových skříních se nachází dodnes. Jen v nejbližších měsících opustí na pár let své místo. Z důvodu plánované rekonstrukce v kostele Nalezení svatého Kříže bude knihovna Antona Kopsche na pár let deponována v Krajské vědecké knihovně.

První veřejné čítárny v Liberci vznikaly v polovině 19. století. Byly zakládány soukromníky, většinou německými

Anton Ignaz Kopsch, neznámý autor, olej na plátně, 1749 (foto Ondřej Hlaváč)

knihkupci. Roku 1846 otevřel půjčovnu knih August Klöbel ve Frydlantské ulici, o patnáct let později se přidal Ignaz Hauser v dnešní Moskevské ulici. Knihy se půjčovaly za poplatek 35 krejcarů za svazek. Složení fondu odpovídalo potřebě komerčního zisku, proto obsahoval především dobrodružnou a romantickou literaturu. V roce 1885 otevřel liberecký učitelský spolek Reichenberger Lehrerverein svou spolkovou knihovnu široké veřejnosti. Sídli v prostorách radnice a nesla název Deutsche Volksbibliothek. V roce 1909 byla přestěhována do dnešní Moskevské ulice do domu, ve kterém dnes sídlí Naivní divadlo. Zde německá městská knihovna působila do roku 1945, kdy ji nahradila knihovna česká.

I Češi směle zakládali spolky a s nimi i knihovny. Hybatelem dění byl vlastenecký spolek Česká beseda a učitel Ladislav Číla, který inicioval sloučení všech spolkových českých knihoven do jedné – stalo se tak v roce 1904.

Po skončení první světové války a vzniku Československa uvažovali představitelé českých Němců o přesunutí německých vysokých škol z Prahy do Liberce, což bylo důvodem pro zřízení vědecké knihovny. Vysoké školy přesunuty nakonec nebyly, ale knihovna vznikla. Bücherei der Deutschen in der Tschechoslowakischen Republik byla slavnostně otevřena pro veřejnost roku 1924, jejím prvním ředitelem byl jmenován spisovatel Friedrich Jaksch, který funkci zastával až do roku 1938. Knihovna nejprve sídlila na rohu dnešního Sokolovského náměstí a Mistrovského vrchu (dnes restaurace Budvarka). V roce 1935 se přestěhovala do zrekonstruované budovy bývalé textilní továrny v ulici U Věže 9.

Zakladatelé České besedy v Liberci (1863)

Budova České besedy v Liberci. První sídlo Lidové české knihovny.

Ladislav Číla

Friedrich Jaksch

Opustíme na chvíli tiché knihovnické regály v předválečném dusnu a vydejme se do ulice Lerchenfeldgasse (nyní Rumjancevova), do míst, kde v letech 1889–1938 stála liberecká synagoga. Ačkoliv je s Křišťálovou nocí spojováno datum 9. listopadu 1938, vypálení liberecké synagogy

Hořící synagoga (1938)

*Od roku 1935 sídlo „Bücherei der Deutschen“
v ulici U Věže 9*

*Požár Státní studijní knihovny
2. 2. 1954*

v tehdejší Reichenbergu se odehrálo až 10. listopadu v odpoledních hodinách. Už o rok později byly trosky synagogy strženy a z významného místa se na dlouhá léta stalo parkoviště... Zpět ale ke knihám: po připojení pohraničí k nacistickému Německu v roce 1939 se knihovna stala župní knihovnou s názvem Bücherei des Reichsgaues Sudetenland a pracovala až do posledních dnů třetí říše. Její fond i sídlo v roce 1947 převzala Státní studijní knihovna v Liberci se specializací na literaturu sudetských Němců.

Rok 1954 představoval pro zdárný vývoj knihovny tragédii. Sídlo v ulici U Věže 9 bylo sice prostorné, ale pro účely knihovny zcela nevhodné. Vnitřek budovy byl totiž ze dřeva a značně zanedbán. Druhého února 1954 tak došlo k rozsáhlému požáru, který zachvátil celou budovu a zničil většinu ze zpracovaných 250 000 svazků. Hasební práce komplikoval tuhý mráz, kdy voda hasičům zamrzala v čerpadlech. Na druhou stranu mráz způsobil, že se nad novinami a částí knih umístěných v přízemí vytvořila ledová krusta, která je ochránila. Dokumenty se později vysekávaly sekýrou. Po požáru se dařilo obnovovat fondy z vlastních rezerv, které byly umístěny mimo hlavní budovu, z darů knihoven, institucí i jednotlivců nebo nákupem v antikvariátech, mnoho publikací a periodik ale již nebylo možno nahradit. Fond knihovny byl na dva roky přemístěn do suterénu Severočeského muzea, než se pro něj získá budova jiná. Stala se jí ta na náměstí Dr. E. Beneše (dříve nám. Bojovníků za mír) č. 23, kde nyní sídlí nový magistrát. Koncem 60. let byl vypracován projekt na rekonstrukci a přístavbu knihovny. Počítalo se i s koncertním sálem a s kavárnou.

Vchod půjčovny krásné a populárně naučné literatury, dnes magistrátu

Sklad v Liberci

Tento projekt se ale nikdy nerealizoval. V roce 1976 získala knihovna statut vědecké knihovny a pro stále se zvětšující fond bylo nutné hledat další dislokované sklady, mnohdy nevyhovující pro umístění knih a časopisů.

Na začátku 90. let byla budova knihovny v havarijním stavu, více než sto let stará budova nebyla projektována na tak

velké dlouhodobé zatížení, jaké představoval provoz knihovny. Kromě toho se ve stěnách v horních patrech objevily trhliny a ve stropních trámech se vyskytovaly hniloba, hmyz a dřevokazná houba. Bylo jasné, že stávající prostory nestačí a nebudou stačit požadavkům moderního knihovnictví. Začalo se proto uvažovat o stavbě zcela nové budovy. V roce 1993 vypracovalo Studio EA vyhledávací studii na novostavbu knihovny, kterou umístilo v parku nad libereckým zámekem. Dalšími ze sedmi možností byla přístavba křídla u Domu kultury nebo prostor v Palachově ulici, kde dnes stojí OC Plaza. Nakonec se vybralo místo mezi ulicemi Rumjancevova, Sokolská a Pastýřská a bylo rozhodnuto, že součástí budovy bude i nová synagoga. Nad projektem coby Stavbou smíření převzali na podzim roku 1995 záštitu český prezident Václav Havel a německý

Krajská vědecká knihovna v Liberci

prezident Roman Herzog. Ženou, jejíž zásluhou dnes stojí v centru Liberce knihovna ze skla a oceli, byla a je paní Věra Vohlídalová...

Helena Srovátková

K výročí 2024...

„Zrození instituce nebývá spojeno s napětím, někdy i s překvapením, jako tomu bývá u narození dítěte. Nový lidský život je zázrakem, který rodiče provází po celý život. Přesto si troufám říci, že „narození“ nové moderní knihovny v Liberci bych jako přímá účastnice s trochou nadsázky zázrakem nazvala.“ Takto jsem se zamyslela při jednom z prvních výročí liberecké knihovny. Stárne-li člověk, většinou postupně nabírá moudrost, rozvážnost a zároveň méně už přidává na inovacích. Někdo zpomalí, novému už moc nefandí, nerozvíjí se. Určitě však ne tak všichni stárnoucí.

Pro liberecké veřejné knihovny je rok 2024 rokem významných výročí. Veřejná knihovna městská nabídla veřejnosti své služby už před 120 lety. Ta vědecká před kulatými 100 lety. S novou tváří tu stojí už 24 let. Těžko srovnáme jejich mladé počátky s dnešními rozmáchlými službami. Tyto paměťové a znalostní instituce nabraly nejen rozumu, ale v žádném případě nezpomalily svůj rozvoj. Jsou schopné udržet nabídky služeb na nejvyšší úrovni potřeb rozvinuté, postupně se digitalizující společnosti. A co vidím jako vůbec nejdůležitější, je schopnost zachovat v podstatě všechny formy nabídky služeb na celé jejich historické škále... „Veřejná knihovna jako místní brána k poznání poskytuje základní podmínky pro celoživotní vzdělávání, nezávislé rozhodování a kulturní rozvoj jednotlivců i sociálních skupin. Tvoří základ zdravé znalostní společnosti tím, že poskytuje přístup k poznatkům všeho druhu, včetně vědeckých a místních poznatků, a umožňuje jejich tvorbu a sdílení, a to vše bez komerčních, technických nebo právních překážek.“ Konstatuje IFLA a UNESCO ve svém manifestu o veřejných knihovnách z r. 2022. Vejde se liberecká knihovna do

téhle mezinárodní normy? Řekla bych, že už rokem zahájení jejich služeb ji překonala.

Při vzpomínání na cestu liberecké knihovny, která v sobě skloubila služby veřejné městské i vědecké knihovny, připomněla bych tu to, co jsem při bilancování minulých kratších výročí považovala nejen za podstatné, ale i pozoruhodné.

*„Čím má pro
nás knihovna být?“
Zapisovala jsem si do
poznámek počátkem
devadesátých let:*

„Knihovna je místem, kde hledám, kde nalézám, kde i odpočívám, kde se taky setkávám... O čem je knihovna? O kultuře lidí, vzdělání, informacích a jejich pramenech, o prožitku, službě, fantazii, naslouchání, setkávání, o dědictví předků, tvorbě, vizích budoucna, o hledání. O všem, co chci vědět, vnímat, čerpat i dávat sobě, druhým, světu. A to vše pro každého, ať jsme kdo jakýkoliv.“

Petr Pithart poklepává na základní kámen nové knihovny (16. 12. 1997)

Mockrát jsem se zpětně zamyšlela nad cestou, kterou jsem se s těmi, co mne podpořili a spolupracovali, vydala:

„Snahy dát knihovně historické kulturní a vzdělávací roli zcela novou, moderní podobu, přiblížit její služby v nově se rodící demokratické společnosti v našem státě po r. 1989 byly sice pro mnohé avantgardní, někdy až nepochopitelné, ale v kontextu najednou do široka otevřených braníc a přesně proudících informací o roli knihoven v rozvinutých demokraciích vlastně přirozené. V trojzemí, kde liberecká knihovna působí, to bylo hodně důležité a svým způsobem, jak se ukázalo o dost později, odvážné. Tak jsme to ale viděli my, kteří jsme do toho nádherného dobrodružství vstoupili. Dobrodružstvím to vskutku bylo hlavně proto, že pochopení pro realizaci jiné koncepce služeb, a dokonce pro výstavbu

nového objektu pro knihovnu, natož ještě pro synagogu, bylo hodně malé. V devadesátých letech bourat dogma pultového vypůjčování, zpřístupnit všechny fondy, a to pro každého, a přijít s myšlenkou zcela otevřeného multifunkčního domu, budilo nedůvěru, nepochopení, údiv, u některých až odpor. My nadšenci jsme cítili, že totiž vše, co se pro získání profese knihovníka v teorii i praxi předkládalo, čím jsme byli právě zboreným politickým systémem po čtyřicítce let limitováni, bylo najednou k nepotřebě. Tento autoritativní systém však zanechal v lidech pracujících (nejen) ve veřejných službách hluboce zakořeněné návyky jeho struktur. Najít porozumění, vzbudit zájem, motivaci těchto lidí, a hlavně pak i zřízovatele, znamenalo připravit se na delší proces. Znamenalo to získat spolupracovníky a utvořit tým, který se za prosazení

nové „knihovnické“ vize v regionu postaví. A to se podařilo. Podpoření vlastní motivací, nezištnou pomocí zahraničních kolegů a kolegů, některými ze stále se měnících ministrů i vládních osvěcovaných úředníků. A nakonec i dvou prezidentů.“

Věra Vohlídalová přednáší projev při pokládání základního kamene knihovny

Pro dokreslení rozdílů knihovnické práce dříve a dnes připomenu zde jeden historický obrázek z několika málo desítek let před Listopadem 1989:

„Pracovalo se tehdy a pro veřejnost se sloužilo i v sobotu. Většinou do 14 hodin a studovna bývala ve všední dny otevřená do 22 hodin. A tak jsem tam bývala často

od nevidím do nevidím. Jak jinak – svobodná, bez závazků...

Můj půdní pokoj v budově knihovny (de facto ve 4. podlaží tehdy bez výstupu) však neskýtal velké pohodlí. Zvláště v zimě. Uhlí do kamen, která kourila, kdykoli jsem v nich zatopila, jsem nosila v ublaku ze sklepa, který sousedil s bývalými sklepeními, kde uhlí a brambory teď nahrazovaly knihy. Smutné společenství. Ale tak to prostě bylo. Zatuchlý, plísňí páchnoucí závan často pronikal až ke schodišti i do půjčovny. Marné byly snahy pana Kurky, který jako dobrovolný knihovník a údržbář (často spolu s ředitelem) svépomocí „vylepšoval“ prostory skladů, ale i ostatních místností hlavní budovy. Knihař pan Blažek měl také plné ruce práce, aby alespoň trochu „uvádajícím“ knihám odtamtud vrátil tvář

Můj pult informační služby byl u vchodových dveří a byl postrachem všech, kteří mě sem tam ve službě střídali. Studený vzduch zvenku se plížil permanentně po nohou a zádech, nic nepomáhala zástěna, kterou tam pan Kurka zhotovil. Kožešinová vesta a podobně vybavené bačkory v sychravých dnech a v zimním období trochu ten chlad tlumily. Přesto byla služba u informačního pultu mým koníčkem. Knihovník byl tehdy pro mnohé uživatele vševěd. Uměl najít vše, co kdo žádal a mnohé i navíc. To ho motivovalo, aby se stále zdokonaloval a mohl být uživateli oporou. Informační služba byla v knihovně novinkou a zastávat tuto funkci mohli jen vzděláním obdaření jedinci. Ti tehdy v knihovně byli slovy tři, další ještě večerně studoval. V lístkových katalogích byl fond knihoven v té době tříděn jen podle tří hledisek – podle jména autora nebo názvu knihy, podle předmětu pojednání (obsahu) nebo

podle mezinárodního desetinného třídění. To bylo bez znalosti zákonitostí třídění, bibliografií a pomocných zdrojů dost složité hledání. Mnohé uživatele to odrazovalo a mnozí se proto rádi obraceli na nově zřízenou informační službu.

Pro mne se stala tato část mých povinností doslova koníčkem. Vybarvit ten informační kout všemi potřebnými zdroji informací, slovníky, encyklopediemi, bibliografiemi a být nepostradatelnou součástí prostoru půjčovny bylo hodně povzbudivé. Pamatuji na obdivné pohledy starších žen, které svým (často lenivým) vnoučatům přišly vypůjčit literaturu a nevěděly si rady, na prosebné pohledy studentek a studentů, hledajících učebnice nebo povinnou četbu na poslední chvíli. Nezřídka padl obdivný pohled i z očí mladíků nejen na mne, ale později i na mne střídající knihovnice. Pro nás svobodné to bylo také značně motivující...

Málokdo z dnešních návštěvníků či uživatelů knihovny si to ve věku informačních technologií dovede vůbec představit. I my knihovničtí stařešinové jsme rádi zapomněli na tento archaický, leč tehdy jediný způsob, jak se dobrat k žádané knize, časopisu nebo informaci.

No, a dnes nikdo už neobdivuje lidské průvodce a průvodkyně po fondech, ale jednoduše a samozřejmě prochází digitálními daty všeho druhu, včetně fondu knih.

Jak budeme za nedlouho vstřebávat na záda nám už dýchající umělou inteligenci? Knihovníci a informační pracovníci si určitě poradí...

Jako pamětnice všech proměn služeb knihoven a jejich obsahu druhé poloviny 20. století, ke kterým jsem trochu i přispěla, mám jasno. Tahle výročí potvrzuji, jaký význam mají knihovny a jejich

Věra Vohlídalová a Václav Havel, který podepisuje svůj dar knihovně

služby schopné proměnit hodných úroveň rozvoje moderní společnosti. Není pochyb, že bez jejich existence, prostoru, zázemí a nabídek nejširší veřejnosti se rozvinutá společnost neobejde.

Určitě je pravdou i to, co řekl někdejší rektor Masarykovy univerzity Jiří Zlatuška, že „knihovny, jsou základními pilíři vzdělanosti“.

Přeji zejména celému kolektivu liberecké knihovny a jejímu vedení, aby ten standard služeb dokázali udržet i rozvinout. Prokázali, že to dovedou, a já jsem na ně pyšná. Děkuji.

Věra Vohlídalová

Knihovna Liberec slaví 100 | 120

*aneb Letíme do
další stovky*

100
120 let

100 let od založení
německé vědecké knihovny
Bücherei der Deutschen

120 let od založení
veřejné Lidové české
knihovny

Chystáme pro vás:

27. 8. Rozloučení s létem

happening pro celé rodiny:

- Youtuber Meon
- závod Šaldovy schody
- pátrací hra
- Hop z knížky do knížky
- a další aktivity

24. 10. Jaroslav Rudiš
autorské čtení

od 7. 10. **Výstava o historii**
do 1. 11. **knihovny**

25. 10. Slavíme s vámi!

- exkurze do trezoru
- narozeninový dort
- výstava o historii knihovny
- 100 přání pro knihovnu
- registrace pro nové čtenáře [zdarma]

25. 10. Super Hero Killers
koncert oblíbené kapely

20. 11. Jindřich Mann
autorské čtení

Daleko ještě do jara?

Bibliothek Liberec

Tádal jsem se květin, kde myšlenky jejich jsou nejzdravější.

to be done.

Knihovna Liberec
Library Liberec

Sem, knihomilče, knihu zvláštní ždáš-li m

Slunko bylo u samého západu a svatojánská broučci vstá

From fairest creatures we desire increase, that thereby beauty's rose might never die.

«Ale vždyť jsme ztratili cestu!»

Byl pozdní večer – první máj, večerní máj – byl lásky čas.

adníkem, to není jenom tak.

Vedle vrcholů krátonických a jizerských objevila se v Čechách po odpadnutí vod první suchá země i na semeni Jelitěla.

V zádku bylo práce a běhu o p

   www.kvkli.cz

PYTLOUN
BYTĚL

ROHOZEC
PRŮmyslová zóna

 Liberecký kraj

Letíme společně do další stovky – zaměstnanci Krajské vědecké knihovny 2024

Dánsko – země lékořice, hygge a krásných knihoven 2

... pokračování z minulého čísla

Přejezd do Kodaně

24. 4. jsme se začali přesouvat do hlavního města Dánska – do Kodaně. Cestou jsme měli příležitost navštívit knihovnu ve městě **Middelfart** postavenou v roce 2005 na umělém poloostrově, z oken je tak jedinečný výhled na přístaviště. Součástí knihovny je turistické centrum, kino, kavárna a restaurace, v prvním patře je multifunkční sál s prosklenou stěnou a famózním výhledem. Z akcí lze zmínit Repair café (technicky zdatní dobrovolníci učí lidi, jak si opravit malé spotřebiče), Bøgbar neboli knižní bar (prodej knih vyražených z fondu), komunitní večere (každý přinese jídlo nebo zaplatí symbolickou částku)

a zejména Climate Action Day – festival pořádaný od roku 2019 v 29. týdnu roku. Middelfart se nachází na strategicky výhodném místě uprostřed země, je tedy v dobré dojezdové vzdálenosti z každého koutu Dánska – a to je možná i důvod vysoké návštěvnosti (letos očekávají 40 000 účastníků). Během festivalu probíhají na 12 scénách přednášky, besedy, workshopy, čtení na lodi, výstavy, marmaiding v přístavu, prezentace eko spolků a neziskovek a mnoho dalšího.

V odpoledních hodinách jsme dorazili do Kodaně a zbytek dne využili ke zkoumání tohoto krásného města.

Kodaň

V průběhu pobytu v Kodani jsme společně nebo individuálně navštívili řadu

knihoven, ale i spoustu dalších, i turistických, zajímavostí. Nevynechali jsme Black Diamond (Dánskou královskou knihovnu), sídlo dánského parlamentu a úřadu vlády Christiansborg, přístaviště Nyhavn, dánský královský palác a sídlo dánských panovníků Amalienborg, sochu malé mořské víly od Edvarda Eriksena nebo Centrum architektury. A nelze nezmínit kodaňský veřejný prostor, který je uchvacující – náměstí, četné parky, umění, přítomnost vody, perfektní cyklostezky, citlivé spojení tradiční i moderní architektury, hygge, milí lidé, to vše dohromady vytváří atmosféru pohody a prosperity.

Z navštívených knihoven je nutné zmínit **Nørrebro Bibliotek** sídlící v rekonstruované tovární hale. Knihovna je jeden velký prostor s vysokým stropem, cihlovými zdmi zdobenými nástěnnými malbami,

Knihovna v Middelfartu

Knihovna v Middelfartu

Knihovna v Middelfartu

Nørrebro Bibliotek

herním stupňovitým patrem a aktivitami pro děti, studijními místy a učebnami na vyvýšeném patře. Ke knihovně přiléhá kavárna. Knihovna byla doslova nabitá lidmi, zástupci všech věkových skupin a různorodých etnik.

Doslova s otevřenými ústy jsme odcházeli z další kodaňské knihovny **Høje Gladsaxe Bibliotek**. Je primárně komunitní knihovnou pro všechny obyvatele Gladsaxe soustředící se ve velké míře na SDG, s tímto záměrem byla i stavěna a designována. Před vchodem se nachází malá zahrádka s posezením, u vchodu si každý může zapůjčit tyč a pytlé pro sběr odpadků, v knihovně zdarma uvařit kávu (do vlastního hrnku) nebo, což je úplně nejlepší, využít potraviny z potravinové

Nørrebro Bibliotek

banky a uvařit v místní komunitní kuchyni večeri pro zdejší komunitu. Večere a brunche knihovna pořádá pravidelně. Vaření zajišťuje skupinka dobrovolníků, vybírá se částka 50 dánských korun. V knihovně probíhá nepřetržité množství klubových aktivit, které si organizují

Høje Gladsaxe Bibliotek

návštěvníci sami i v době, kdy je knihovna uzavřená (šachový klub, klub pletení apod.) a je bez přítomnosti zaměstnanců – a funguje to! Vstup do knihovny je možný pomocí čipu, účastníci těchto aktivit jaksi mimoděk zajišťují i dozor mezi sebou navzájem. Skvělou tečkou za návštěvou této pobočky bylo pozvání na vegetariánskou večeři, kterou pro nás a další návštěvníky z komunity připravily místní dámy. Na oplátku jsme pomohli s mytím a úklidem nádobí.

Páteční den patřil návštěvě knihovny v **Ballerupu**, kde probíhal SDGs Festival pro děti a mládež. Pro knihovnu je typický otevřený prostor, mobilní regály i další vybavení umožňující přestavět knihovnu dle potřeby, v dánských knihovnách běžný makerspace. Nadchl nás také velký prostor věnovaný dětem nabízející nepřetržité množství aktivit herních i literárních. První SDG akcí v Ballerupu byl literární, multižánrový festival s hudbou a občerstvením; během 1. ročníku se sešlo 250 účastníků. V aktivitách podporujících SDGs se rozhodli pokračovat, přičemž nyní se prezentuje vysloveně jako „SDG knihovna“ – SDG cíle jsou prezentovány na fasádě, na podlaze, v propagačních materiálech, v rámci knihovního fondu atd.

Odjezd z Kodaně a návrat do ČR

V sobotu jsme zahájili postupný přesun zpět do ČR. První větší zastávka proběhla v **Roskilde** – městě s vyhlášeným muzeem vikingských lodí. Část výpravy se vydala do katedrály, kde jsou pohřbeni dánští panovníci už od Haralda Modrozuba, a následně do knihovny. Tam právě probíhal festival v rámci Week17 – na zahradě se čile vyměňovaly sazenice a ochutnávaly lokální produkty, v knihovně se konal swap, přednáška, workshop pro děti a na různých místech se objevovaly tematické výstavy.

Druhá zastávka nás čekala v **Odense**, třetím největším dánském městě. Knihovna se nachází přímo u vlakového a autobusového nádraží, v obchodním komplexu s obchody, restauracemi a dalšími službami. Má několik pater, veřejnosti přístupný sklad a spoustu prostoru. I tato knihovna

se připojuje k Week17 – před naším příchodem tam probíhala módní přehlídka z upcyklované módy. Jako ryzí milovníci literatury jsme si nemohli nechat ujít nově otevřené unikátní interaktivní muzeum Chanse Christiana Andersena. Díky jedinečné architektuře, interiéřům, vizuálnímu zpracování, způsobu prezentace a evidentní lásce k dílu místního rodáka byla návštěva muzea nezapomenutelným zážitkem.

Vzhledem k pokročilé hodině nás čekal už jen přesun do Aabenraa, kde jsme strávili poslední noc a brzy ráno vyrazili směr Praha. Levobok autobusu se cestou kochal červánky od vycházejícího slunce a cesta pomalu, ale jistě ubíhala. Hlavou nám běžely vzpomínky na uplynulý

týden plný inspirace a zážitků. Už teď víme, že Dánsko musíme vidět znovu!

Na závěr

Já osobně si z Dánska přivážím srozumitelné sdělení, že dokáží budovat a pracovat s komunitou a využívají k tomu vhodné a účinné nástroje. A umí to – do knihoven chodí více než 50% obyvatel! V Dánsku je knihovna místo pro lidi!

A co si ještě přivážím? Nezapomenutelnou chuť lékořice, vůni kávy a skořicového pečiva...

Dana Petrádová

*za využití textu Bc. Michaely Škeříkové,
ředitelky Městské knihovny Beroun*

Vydáváme nový newsletter pro učitele

Vážení pedagogové, liberecká knihovna vydává od jara nový čtvrtletník zaměřený na nabídku pro školy, studenty a pedagogy s názvem Edu-newsletter.

Dlouhodobě usilujeme o posilování spolupráce se všemi typy škol. Jsme přesvědčeni, že prostřednictvím nabídky našich programů a workshopů, akcí, zdrojů a dalších služeb Vám můžeme být nápomocni ve Vaší pedagogické práci. Potěší nás, pokud Vás nový newsletter zaujme a stanete se jeho odběratelem. Zároveň

budeme rádi za jeho sdílení v rámci Vaší komunity i za případnou zpětnou vazbu.

K odběru tohoto zpravodaje se můžete přihlásit vložení své e-mailové adresy do přihlašovacího formuláře, který naleznete na webových stránkách knihovny zde: <https://www.kvklí.cz/o-nas/publikacni-cinnost/edu-newsletter>. Tam si také můžete přečíst podrobnější informace a prohlédnout si podobu našeho Edu-newsletteru a předchozí čísla.

Po přihlášení k odběru budete newsletter dostávat čtvrtletně do své e-mailové schránky. Pro tuto rozesílku knihovna využívá e-mailingovou službu Ecomail.

Kateřina Šidlofová

Akce knihovny

Boj o Bradavice

V dálce duní hrom, okna smáčejí přívally deště. Sál se postupně plní desítkami dětí i dospělých. Ve všeobecném ruchu se míhají mladí kouzelníci svírající maskoty, hábity se vlní mezi stoly, jak všichni hledají stůl svého týmu. Za koho to vlastně soutěžíme? Jsme Mandragorky nebo Dobby dostal ponožku? Náhle vchází čarodějka se špičatým kloboukem a hlasy rázem utichají. Boj o Bradavice právě začíná.

Poslední květnový den se v Krajské vědecké knihovně v Liberci konal kvíz ze světa čar a kouzel, pořádaný na počest Mezinárodního dne Harryho Pottera. Velký sál skoro do posledního místečka naplnilo devatenáct dvou- až pětičlenných týmů. Potkaly se tady rodinné týmy, party dospívajících či dospělých i zástupci školních tříd. Kdo z nich nejlíp ubránil Bradavice?

Na všechny potterheady čekalo třicet pět více či méně zapeklitých otázek. Vítězným týmem byla Rodina Seinerů. Nenechali se nachytat na švestkách a ztratili jen 2,5 bodu. Snad jim cena, ilustrované vydání prvního dílu Harryho Pottera, udělala radost i přesto, že už knížku zjevně umí skoro z paměti.

A co vy? Vyznáte se v postavách, máte v malíčku kouzelné tvory, znáte

potterovský místopis, sypete z rukávu zaklínadla, kouzelnické zajímavosti a hlášky i s jejich autory? Pak se třeba uvidíme příště. Protože Harry Potter zjevně pořád vládne mocným kouzlem a my jsme o Bradavice nebojovali naposledy.

Helena Kovalová

Dny AI: Knihovna věnuje celý den umělé inteligenci

Jedním ze základních pilířů knihovny je seznamování veřejnosti s novými technologiemi. A umělá inteligence mezi ně rozhodně patří. Proto se Krajská vědecká knihovna stala jednou ze spolupracujících organizací na Dnech AI – celorepublikové iniciativě, která má nabídnout co nejširší paletu aktivit, přednášek a workshopů na dané téma.

V knihovně jsme si vyhradili celý den – 17. října – na AI, technologii budoucnosti. Během dopoledne se bude

konat konference a workshopy pro pedagogy. Zkušený tým společnosti AI dětem jim představí kurikula a možnosti

využití AI ve výuce jazyků, počítačů a v přírodovědných předmětech. Odpoledne pak bude v naší počítačové učebně připraven workshop pro rodiče a děti.

AI – otevřené hřiště – to je odpolední herna určená rodinám, dětem a našim robotickým hračkám, virtuálním brýlím ad. pod dozorem našich lektorů Jakuba Růžičky a Heleny Maškové. Seznámit se s programováním můžete v prostorách galerie ve 2. patře a Čítárny denního tisku na -1. patře.

No a večerní přednáška pro veřejnost začne ve Velkém sále v 18:00 hodin. Naše pozvání přijal Petr Koubský – redaktor Deníku N. Téma: Umělá inteligence a budoucnost veškeré tvůrčí práce aneb Už na to nejsme sami... Už několik tisíc let žijeme v civilizaci, jejímž základem je psané slovo. Až dosud bylo jeho vytváření výhradní doménou člověka. Nyní přichází umělá inteligence, která za nás dovede část práce s textem (a také s obrázky a videozáznamem) převzít. Situace se podobá průmyslové revoluci, kdy stroje ve velké míře nahradily fyzickou

lidskou práci. Přednáška vysvětlí, jak AI funguje, co dovede, a co ne, a bude se zabývat tím, do jaké míry se historie opakuje, v čem je nynější situace podobná věku páry a čím se od něj liší.

H. Syrovátková
Kateřina Šidlofová

Jak zaujmout teenagery? KVK4GenZ:#hackni nudu

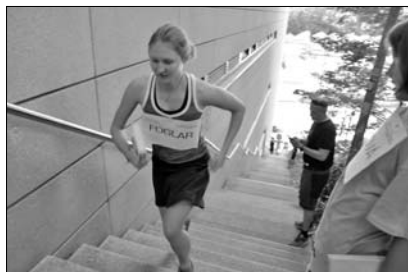
Zadání výzvy ministerstva kultury Knihovna 21. století znělo jednoduše – zaujměte mladou generaci, připravte program jiný než doposud, mějte na mysli budoucnost, 21. století... Krajská vědecká knihovna proto připravila čtyři projektové dny pod souhrnným názvem KVK4GenZ: #hackni nudu. Co ta šifra znamená? KVK je zkratka pro naši knihovnu, čtyřka je numeronym anglického slova „pro“ a Gen Z je označení současných teenagerů a mladých dospělých neboli Generace Z. No a #hackni nudu znamená – napadni, poraž, znič... tolik vysvětlivka pro ročníky 1980 a starší...

Zaujmout teenagery se dá snadno – když je necháte dělat to, co mají rádi, a k li-

terárním faktům přidáte trochu recese, youtubera nebo volnou tvorbu. Připravili

jsme proto čtyři projektové okruhy, jejichž program během podzimu 2024 naplňujeme. První vlašťovkou byl sportovní závod s literární zátěží Šaldovy schody. Pozvali jsme nejslavnější spisovatele devatenáctého a dvacátého století, aby poměřili síly na poli sportovním. Ale pak se začaly množit omluvenky – pan Sienkiewicz přebíral Nobelovu cenu, paní Světlá namítala, že sport je pro ženy nezdravý... Proto jejich startovní čísla museli převzít naši at-

leti: sedmnáct borců a borkyň se jmény slavných spisovatelů utkalo v závodu o výběh strmých schodů, které vedou z boku knihovny z Pastýřské do Rumjancevovy ulice. Ve velmi seriózním závodu zvítězil Jaroslav Foglar (v zastoupení Vivien) v čase 20:61 sec., druhé místo patřilo Janu Nerudovi (Michal) a bronz si odnesl Karel May (Adam). Celou akci důstojně uváděli slavní platoničtí milenci naší literární historie – Karolina Světlá a Jan Neruda.

Druhou akcí jsme se snažili oslovit mladé výtvarníky. Jak propojit fenomén mangy a Kafku? Jen na první pohled je japonský komiks, který se čte „odzadu“, neslučitelný s autorem Proměny nebo Zámku. Celou mangu bychom asi ne-nakreslili, proto jsme si řekli, že uděláme jeden obrázek, ale pořádný, a proč ne na zdi? Ve spolupráci s libereckým Ateliérem Tuba a výtvarnicí Veronikou Kopečnou jsme připravili projekt Mega manga. Mladí výtvarníci se zájmem v komiksech a anime kultuře se nejprve sešli na přednášce youtubera Meo-na, který se specializuje právě na mangu. Druhé setkání už bylo v ateliéru, kde desítka umělců musela vytvořit koncept, poučit se o Kafkovi, vymyslet si svou vlastní kafkovskou proměnu, obsah komiksových bublin, ale hlavně spolupracovat a dohodnout se. No a třetinkou na dortu byl sprej v ruce, štětec s akrylem a čtyři hodiny tvorby u zdi ve Hvězdné ulici. To vše legálně, po dohodě s magistrátem i obyvateli přilehlých domů a pod

odborným vedením Veroniky Kopečné a street-artového umělce Jiřího Anděla. Odměnou nejen mladým umělcům bylo několik pochval procházejících místních: „Konečně něco smysluplného.“

Dalšími projektovými dny by měl být fenomén cosplay – tedy kostýmů literárních hrdinů s cosplayerkou @Adelinačte, přednáška Make Kafka Czech Again s Karolínou Zoe Maixnerovou (4. 10.) nebo natáčení podcastu Přepište dějiny (20. 11.).

Helena Srovátková

Z regionu

Sdílej s námi Liberecký kraj: soutěž vrcholí putovní výstavou

V pondělí 10. června 2024 proběhlo v Krajské vědecké knihovně v Liberci slavnostní předávání cen výtvarné soutěže Sdílej s námi Liberecký kraj. Soutěž vyhlásil Klub dětských knihoven Libereckého kraje [Klubko Libereckého kraje] v září loňského roku.

Slavnostní udílení cen zahájila průvodním slovem ředitelka Krajské vědecké knihovny v Liberci, PhDr. Dana Petrádová. K soutěžícím a hostům promluvil také Ing. Zbyněk Miklík, náměstek hejtmana Libereckého kraje za ekonomický resort. Program moderovala Bc. Petra Luňáková, tajemnice Klubka Libereckého kraje z Městské knihovny Semily. Ceny předávali vítězům PhDr. Viktor Blažek za porotu, Jana Baánová jako předsedkyně Klubka Libereckého kraje a Mgr. Jitka Šedínová, předsedkyně regionálního výboru

Svazu knihoven a informačních pracovníků ČR.

Regionální kolo soutěže vyhodnotila odborná porota ve složení: PhDr. Viktor Blažek, pedagog, památkář a ilustrátor knih o architektuře nejen pro děti; BcA. Žaneta Hanušová, grafička, výtvarnice, absolventka oboru Návrhářství skla a šperku na TUL; Veronika Kočí Spanilá, výtvarnice a ilustrátorka dětských knih; předsedkyně Klubu dětských knihoven Libereckého kraje Jana Baánová.

„Klub dětských knihoven fungující pod hlavičkou regionální organizace Svazu knihov-

níků a informačních pracovníků ČR je skutečně velmi aktivní a každý rok realizuje velké množství akcí jak pro knihovníky, tak pro veřejnost. Připojuje se nejenom k celostátním akcím a kampaním, ale připravuje též své vlastní aktivity. A soutěž Sdílej s námi je jednou z nich. Jedná se o první ročník a počet přihlášených prací svědčí o tom, že se jedná o akci úspěšnou,“ vysvětluje ředitelka liberecké knihovny, PhDr. Dana Petřesová.

Porota vybírala vítěze z 80 prací vzešlých z místních kol v knihovnách. Soutěžní příspěvky rozdělila do čtyř kategorií: Obrázky a koláže dětí do 10 let, Obrázky a koláže dětí 10–15 let, Modely a plastiky jednotlivců a Modely a plastiky kolektivů. Vítězné práce vzešly z místních kol ve 14 zapojených knihovnách napříč Libereckým krajem. V každé kategorii bylo uděleno 1.–3. místo a ceny poroty.

V krajském kole bylo oceněno celkem 27 prací, z toho 14 obrázků a 13 modelů.

Děti ztvárnily poutavá místa, kterých je v Libereckém kraji bezpočet, dominantami jsou skvosty Českého ráje či Máchova kraje. Výstava vítězných prací poputuje po celém kraji, k vidění bude v knihovnách, ale i v dalších výstavních prostorách. Během července výstava ozdobí Městskou knihovnu Semily, kam byla převezena po předávání cen, v srpnu pak budou díla ke zhlédnutí v Domě přírody Českého ráje v Dolánkách u Turnova, který je partnerem soutěže. Seznam dalších míst teprve vzniká, zájemci se mohou hlásit na adrese region@knihovnasemily.cz, a to nejen z řad zapojených knihoven.

Nejúspěšnější práce vzešly z Městské knihovny A. Marka v Turnově, kam putovalo sedm ocenění. Následovala Městská knihovna Česká Lípa se čtyřmi cenami, shodným počtem tří vítězů se potkávají Městská knihovna Doksy, Městská knihovna Semily, Městská knihovna Jablonec nad Nisou a Místní knihovna ve Slané. Dvě ceny putovaly do Městské knihovny Jablonné v Podještědí, po jedné ceně si odvážely Městská knihovna Železný Brod a Městská knihovna Cvikov.

„Naše velké díky patří Krajské vědecké knihovně za vřelé přijetí a poskytnutí zázemí pro vyhodnocení soutěže a předávání cen, SKIPu a Libereckému kraji za podporu a všem zapojeným knihovnám za krásné dárečky, které poskytly jako ceny do soutěže Sdílej s námi Liberecký kraj,“ vzkazuje předsedkyně Klubka Libereckého kraje Jana Baánová.

Fotografie ze slavnostního udílení cen a výsledkovou listinu najdete zde: <https://www.rajce.idnes.cz/skiplibereckykraj/album/sdilej-s-nami-liberecky-kraj>.

Petra Luňáková

Poezie je jediný globalizovaný jazyk, říká Sufian Massalema

„To, na co někdy narážím a znovu jsem to pocítil při současném konfliktu v Gaze, je omezená snaha vidět v druhém člověka a uvědomovat si jeho bolest a trápení. Lidé na Blízkém východě nejsou na utrpení a smrt zvyklí více než lidé jinde ve světě,“ říká původem jablonecký básník Sufian Massalema, jehož rodinou ovšem prorůstají české a blízkovýchodní kořeny. Letos v nakladatelství Větrné mlýny vydal svoji debutovou básnickou sbírku *Možnosti přehlíženého*.

foto: David Konečný

Těžko začít jinak než otázkou na tvoje rodinné zázemí. Tvoje máma je Češka a tvůj táta Iráčan – můžeš stručně popsat anabázi, která ho přivedla z Iráku do Jablonce? A ty sám ses do jeho rodiště někdy podíval?

Moje mamka se narodila v Liberci a můj táta většinu svého dětství a do-

spívání strávil v Bagdádu, hlavním městě Iráku, přičemž můj arabský děda se původně narodil v Sýrii. Během války Iráku s Íránem se pak táta přestěhoval do Československa, kde později vystudoval i medicínu – stomatologii, stejně jako moje mamka. Společně pak v devadesátých letech začali pracovat jako zubaři ve Smržovce, kde můj táta získal atestaci pod tehdejším doktorem Kadlecem. Z bezpečnostních důvodů i z důvodu obtížnosti získání víza jsem se do Iráku ještě nikdy nepodíval, znám ho tedy hlavně z vyprávění. To stejné platí pro Sýrii, kde žila velká část naší rodiny.

Jaká ta rodinná vyprávění o zemi předků jsou? Jaký obraz Iráku sis z těch příběhů poskládal?

Jde zejména o vyprávění mého táty, babičky a strýců. Jsou to příběhy vesměs pozitivní, 70. a 80. léta byla v Iráku pro obyčejné lidi vcelku poklidná, zároveň se vyhnuli následnému ekonomickému úpadku, politické represí a občanským nepokojům v 90. letech minulého století a nultých letech tohoto tisíciletí. Největší kontrast pro mě tedy pak bylo

sledovat příběhy o Iráku v televizi, zejména v období vlády Islámského státu, a zároveň poslouchat rodinné příběhy, které byly naprosto odlišné. To mi možná někdy dělalo problém pochopit a uchopit.

Jak se vlastně v Iráku žije dnes, kdy tato země vypadla z hledáčku našich médií? Předpokládám, že část vašich příbuzných tam stále žije a posílá vám zprávy...

Z členů rodiny a z řad rodinných přátel tam, myslím, nezůstal nikdo, respektive se s nimi přerušil kontakt. Je to zkrátka nešťastný důsledek několika let vojenských konfliktů a migrace obyvatel na všechny světové strany. Většina mé arabské rodiny je momentálně v Sýrii nebo v Turecku. Nicméně jako člověk, který se regionu věnuje i v rámci studia, můžu snad říct, že Irák momentálně prochází spíše klidnějším a stabilnějším obdobím. Lze ho po čtyřiceti letech navštívit i v rámci turismu.

Čím přesně se ve svých studiích zabýváš?

Momentálně dokončuji diplomovou práci na právnické fakultě Univerzity Karlovy, ve které srovnávám přístupy k menšinám z pohledu našeho kontinentálního práva a islámského práva. Mimo to studuji blízkovýchodní studia na filozofické fakultě tamtéž. Blízký východ je pro Evropu nejbližší geografický region, a tak jsem mu chtěl, alespoň v omezené míře, rozumět. Zároveň jsem si trochu uvědomoval svoje orientalistické předsudky jakožto člověka, který v Evropě vyrůstal, stejně jako svůj zkrslý pohled člověka žijícího v diaspoře.

Ve svojí knížce mimo jiné ohledáváš proplétání kořenů, podobnosti i rozdíly obou zemí, obou světů, střední Evropy a Blízkého východu. K čemu jsi v tom básnickém pátrání dospěl?

Já se v České republice narodil, mám české občanství a myslím, že se tu i cítím doma. Zkrátka mi záleží na místě, kde žiju, a na lidech, kteří tu žijí. Přesto si pořád někdy musím hledat cestu k české veřejnosti a jejímu chápání světa. Snažím se být otevřený jiným kulturám i zvyklostem, ale někdy narážím na nepochopení a nepochopení bez nějakého hlubšího odůvodnění.

Můžeš být konkrétnější? Jaké chápání světa má podle tebe česká veřejnost? Předpokládám, že máš na mysli i odmítání blízkovýchodních uprchlíků v období války v Sýrii... Cítíš dnes nějakou změnu k lepšímu, když migrační vlna alespoň mediálně opadla?

Nerad bych se uchyloval k unáhleným nebo nepodloženým závěrům. Nemám

v Česku nikomu za zlé, když třeba nerozumí islámu nebo jeho základům, s tím mají problém i někteří muslimové. Stejně tak nemám nikomu za zlé, že je nedůvěřivý vůči lidem z jiných kultur a zemí. Důvěra se buduje postupně, a pokud člověk s nikým z jiného prostředí nepřišel do kontaktu, těžko od něho mohu očekávat, že bude k někomu takovému mít hned otevřený přístup. To, na co někdy narážím a znovu jsem to pocítil při současném konfliktu v Gaze, je omezená snaha vidět v druhém člověka a uvědomovat si jeho bolest a trápení. Lidé

na Blízkém východě nejsou na utrpení a smrt zvyklí více než lidé jinde ve světě. Cítí úplně stejně jako my a bolí je stejná zranění, jako by mohla bolet i nás.

A co na to básník? Čím může naše promýšlení a prožívání světa obohatit poezie?

Smysl poezie v dnešním světě vidím ve sdílení a přenášení pocitů a emocí napříč společenskými i kulturními odlišnostmi. Je to pro mě zkrátka jediný, skutečně globalizovaný a univerzální jazyk.

SVĚT dialogu

připravila: Lada Válková

Báseň se nedá zabít špatným přednesem, říká Mery je Iluze

Ve své debutové knize nechává šestadvacetiletý básník Marian Staffen alias Mery je Iluze nahlédnout do niterních i fyzických procesů, které mu dělaly společnost při hledání vlastní básnické, genderové a lidské identity. Neznalého čtenáře by mohlo napadnout, že se pod pseudonymem Mery je Iluze smržovský básník Marian Staffen schovává. Opak je pravdou, on se s jeho pomocí odhaluje, svléká vrstvu za vrstvou a dostává se až na dřevě vlastního těla a slov, jež v něm – bez ohledu na to, jestli jej okolní svět považuje za muže, či ženu – živelně proudí.

Letos vám v nakladatelství Adolescent vyšla knížka *Mery je Iluze*. Začátek zdánlivě píše žena, poslední báseň v knize, ale i mnohé předtím, jsou v mužském rodě. Proč? Nepřemýšlel jste o sjednocení rodu? Co vás přesvědčilo zachovat oba dva?

Byla to velká otázka. První básně jsem psal v ženském rodě, v té době jsem žil

v ženském rodě. Pak jsem zjistil, že mi v něm není úplně dobře, a začal jsem rody střídát. Hledat genderovou identitu a genderové vyjádření. To se promítalo do básní. Když jsem četl své staré básně, tak jsem dlouhou dobu měnil rod z ženského na mužský, aby mi v nich bylo pohodlněji a cítil se svůj. Když jsme ale skládali sbírku dohromady, tak mi

Prague Pride

foto: Markéta Gelnerová

ženský rod přišel důležitý, protože jsem v té době žil ženskou zkušenost. Byl jsem socializovaný jako dívka a na to se vázaly specifické situace, způsoby, jakým jsem prožíval vztahy. Jak jsem se vztahoval ke světu a on ke mně. Přišlo mi důležité, aby se to do básní promítlo. Ženský rod se v mé knížce postupně začíná vytrácet a kolem poloviny se to láme a přechází do mužského.

Na počátku se kniha hemží otevřenými ranami, infekcí, snad i bolestí. Zbytkem pak prostupuje vztah k tělu druhých i k tělu vlastnímu.

Neřekl bych, že vědomě, ale rozhodně se to tam objevuje. Vztah k tělu mi přijde stejně univerzální téma jako vztahy k jiným lidem nebo vztahy k sobě z pohledu duševního. Přitom často není zcela tak tematizované. Protože těla jsou

často tabuizovaná. A vztah trans člověka ke svému tělu je ještě silnější v emocích, které k němu cítí. Protože když je to nenávisť, tak je to absolutní nenávisť. Když je to láska, tak je to absolutní láska. Pocity člověka, který ještě neví, že je trans, ale už ví, že je na fyzické a tělesné úrovni něco strašně špatně, jsou silné. Když neví, jak se s tím vypořádat, tak svoje tělo třeba nabízí jiným lidem ke zhodnocení, k využití. Nebo ho naopak úplně stáhne ze světa. A strašně si přeje, aby to tělo vůbec nebylo vnímané, viditelné.

Básniřka a zpěvačka Patti Smith v knize *Oddanost* říká, že „píšeme, protože nemůžeme jen tak žít.“ Jaký máte vztah k poezii?

Mám pocit, že se mi psaní poezie prostě děje. Že se mi ty básně stanou. Anebo že se mi dějí věci a občas v nich zachytím

nějakou myšlenku, frázi, dojem, který mám pocit, že stojí za to uchovat. A že vidím způsob, jak to uchovat esteticky hodnotně, aby to mělo všeobecnější platnost než konkrétní situace. Je to taková hra s realitou. Přestože básně jsou očividně velice osobní, tak ne vždy sto procentně reflektují realitu. Nejsou to popisy událostí přesně tak, jak se staly. Jsou to popisy inspirované událostmi, které se staly.

Na literárních akcích či křtech se stává, že autor doslova zabíjí text vlastním čtením. Mluví potichu, nesrozumitelně, neartikuluje. Myslíte, že je prezentace důležitá? Že by v podobném případě měl jeho text přečíst raději někdo jiný?

Křty a čtení jsou marketingová věc. A když chce člověk prodávat knížku, tak je potřeba chodit a číst. Být známý, v podvědomí lidí a na druhou stranu jim dát kus sebe společně s knížkou. Já čtu rád a baví mě vymýšlet různé způsoby, jak čtení trochu ozvláštnit a rozblbnout (*usmívá se*). Mrzí mě, že „musí“ číst všichni autoři, i když číst nechtějí nebo to neumějí. Jasně, je problém, když někdo není slyšet, není mu rozumět nebo neartikuluje. Dochází k porušení přenosu jako takového. Ale když někdo čte monotónně, ráčkuje nebo zvláště intonuje, tak mi to všechno přijde jako věci, na kterých stojí jeho živé performování. Autor je takový, jaký je. A i když mu není rozumět, tak si možná zapamatují dvě tři slova a v knížce si pak najdou tu báseň a zůstane mi spojená s tímto prožitkem. Nemyslím si, že jde zabít báseň špatným přednesem. Jde ji nepochopit nebo nesrozumitelně předat. Ale báseň

pořád žije a je připravená na další pokusy o prezentaci a interpretaci.

foto: Zdeněk Stejskal

Kdo chce knihy psát, musí je i číst. To je věta, kterou slýchají začínající spisovatelé i básníci ze všech stran. Ztotožňujete se s ní?

Mám v životě období, kdy čtu hodně a rád a čtu hodně poezie. Pak je zase období, kdy se nejsem schopný zklidnit na to, abych četl něco, co nemá příběh (*směje se*). A poezii načas odložím. Ale čtení poezie mě baví a nečtu ji proto, abych líp psal. Inspiruje mě spíš fakt, že ostatní lidé píší. A jakými možnými způsoby jde poezie psát. Jak jednoduché a komplikované mohou básně být. Jak konkrétní a abstraktní, reálné a surreálné. Otevírají mi rozhled do jiných žánrů. Které třeba pak zjistím, že nejsou moje. Ale napíšu si báseň ne proto, aby byla závažná nebo aby byla dobrá a něco vystihla. Ale jen proto, že chci zkusit použít neexistující

slova v té básni nebo nějak ohýbat češtinu jako Antonín Žhořec nebo parodovat staré básníky jako Ondřej Macl. To mě prostě baví. Nevím, jestli to ze mě

dělá lepšího autora, ale jsem nesmírně rád, že lidé píší, a moc rád je čtu.

Upravený rozhovor vyšel také v krajské příloze deníku Mladá Fronta DNES.

MERY JE ILUZE: NA STARÝM BYTĚ NA VRŠOVICÍCH

Jsem Jan Světlík váš bankovní poradce

Mariana

znervózněla

na starým bytě nám do světlíku padali mrtví holubi

Jan se zatvářil zmateně

chtěla jsem mu ještě říct že na tom samým bytě

jsem jednou spala s klukem co se jmenoval Světlák

ale to už našťěstí mluvil o investicích

2020

SVĚT dialogu

připravili: členové LAKU

V té vzdušné budově lehké konstrukce je mi zas a zas dobře

Anketa ke dvěma knihovním výročím

Knihovna (řidčeji též bibliotéka nebo moderně mediatéka) je instituce sloužící primárně ke zpřístupnění knihovních jednotek, to jest jakýchkoli samostatně evidovaných jednotek, nejen knih) veřejnosti. Tolik slovníkové heslo „knihovna“ na Wikipedii. Čím ovšem je pro osobnosti z uměleckého a kulturního prostředí, různě spjaté s Libereckým krajem, Krajská vědecká knihovna v Liberci? Kdy jindy se některých z nich zeptat než v roce, kdy se zmíněná bibliotéka hrdě přihlašuje ke svým dvěma předchůdkyním – Lidové české knihovně a Bücherei der Deutschen in der Tscheslowakischen Republik. Od vzniku prvně uvedené uplynulo letos 120 let, druhá v pořadí zrodila se dvacet let poté. A jelikož se celé toto číslo Světlíku nese převážně ve výročním duchu a následující anketa je poměrně rozsáhlá, abscentují v něm některé pravidelné rubriky. K nim se vrátíme v čísle příštím. A jak zní dvojice anketních otázek?

1) *Jaký největší poklad jste kdy v knihovně objevili?*

2) *Mají knihovny v éře internetu smysl, a proč?*

Jaromír Tylt

básník, performer, teoretik umění

1) Její prostorovou otevřenost. Shodou okolností jsem právě v těchto týdnech v korekturách knihy Jedna věta, která mi vyjde v nakladatelství Revolver Revue, znovu pročítal svůj zápis z liberecké knihovny ze 14. září 2004: „Slovo klid se skládá ze čtyř písmen, pod každým z těch písmen se dá v knihovně najít několik polic knih, mezi kterými se dá potom běhat pořád dokola, dokud tam nenajdeš, že klid nenajdeš.“ A to se opravdu stalo, přebíhal jsem ten den v oddělení beletrie a vybíral si náhodné věty z knih autorů, jejichž příjmení začínala na K, L, I, D... Byla to taková hra podle pravidel, která jsem si sám zadal, a výsledkem se stal konceptuální text později otištěný v literárním časopise Souvislosti. Nevím, jestli by mě taková hra mohla třeba i jen napadnout v těch stísněných podmínkách, za kterých v Liberci musela knihovna přežít předtím.

2) Knihovna by měla udržovat zcela zvláštní paměť, ve které zůstává otevřená příležitost pro nečekané nálezy. Někáká „zapomenutá“ a „nezajímavá“ kniha tam tiše čeká na svou chvíli, vzdoruje různým změnám třeba i desítky let a pak ji někdo možná i pouhým omylem vytáhne, zalistuje jí – a zjistí, že přesně takovou kni-

hu právě potřeboval. Padá na mě smutek, když vidím, jak zbrkle se dnes knihovny zbavují knih, které si takzvaně „nikdo nepůjčuje“. Často jsou to básnické sbírky, filosofie, experimentální literatura... Kdo se bude například chtít zabývat českou poezií posledního půlstoletí, dohledá ve veřejných knihovnách jen zlomek toho, co by ke své práci potřeboval – a ještě si to bude složité objednávat z nějakého vzdáleného skladu. Nejhorší je, že mu zřejmě nepomůžou ani antikvariáty, kde ty knihy taky nejsou. Bude pak jen sedět u internetu a proklikávat si všechny možné odkazy na knihy, ke kterým ale nebude mít jak se dostat.

Žaneta Štěpánová

básnířka

1) Na knižní fond jsou celkem vysoké nároky. Očekáváme, že na jednom místě najdeme literární klasiky i dávno přehlédnuté tituly, bohatý výběr současné beletristické a poetické tvorby, nejnovější vydání, překlady, širokou škálu odborných publikací i periodik. Co v knihovnách osobně oceňuji nejvíce, je budování cizojazyčné sekce. Četba knih v cizím jazyce je pro mě nezábavnějším a nejpřirozenějším způsobem učení se a porozumění dané řeči, kulturním referencím i širšímu kontextu. Liberecká knihovna kromě cizojazyčných publikací však nabízí také řadu aktivit a událostí

ve spolupráci se zahraničními partnery. Nejen z toho důvodu považuji za největší poklad knihovny, spíše než jednotlivé tituly, zázemí a prostor pro realizaci, který knihovna dlouhodobě utváří a poskytuje.

2) V návaznosti na svou předchozí odpověď vnímám nenahraditelnost knihovny hlavně ve smyslu, že vytváří podmínky pro řadu nejrůznějších setkání, budování prostoru pro společné plánování, sdílení a vzájemnou inspiraci. Zejména po covidu stála řada kulturních institucí před úkolem redefinovat svou roli a poslání v současné společnosti. Liberecké knihovně se to daří velmi dobře. Knihovny totiž už dávno nejsou výlučnou záležitostí elit ani „zašívárnou pro nerdy“. Jsou to inspirativní místa plná příležitostí, znalostí, rozvoje a poznání. Osobně Krajskou vědeckou knihovnu v Liberci považuji za jednu z nejotevřenějších institucí v regionu. Takovou formu zázemí, bezpečí a podpory bychom těžko našli online.

Jiří Soukup

dramaturg a scenárista

1) No přece knihovnu an si, tu nádhernou stavbu i s celým tím volně přístupným knihovním fondem, architektonický poklad vyrostlý na vstupu do libereckého centra, moderní schránku duševního vlastnictví nejen libereckých rodáků a patriotů a nejen jejich dětí.

Před pár lety jsem se právě tohoto rozměru liberecké knihovny dotkl v korespondenci s básníkem Petrem Hruš-

kou – rodákem a celoživotním patriotem pro změnu ostravským. Cituji: „Abych pořád nepřejížděl mezi mými bydlišti, zůstávám delší dobu v Sudetech, vrodném Liberci, kde si český živel nevede vůbec špatně po všech těch dějinných zvratech. Každého dne mě tady něco povzbudí, obzvláště, když mám v ten den cestu do městské knihovny. Záminku pro dnešní návštěvu jsem měl víc než dobrou – mám totiž už dvakrát prodlouženou výpůjčku k našemu námětu, tip od Tebe z loňského podzimu – až na upomínku jsem dneska vracel onen výbor ze vznešeného Saint-John Perse v Konůpkových překladech.

V té vzdušné budově lehké konstrukce, kopírující spád žulového podloží z úrovně jedné ulice do druhé, je mi zas a zas dobře – už víc jak patnáct let jsem tam pečenej vařenej – až na ty uzávěry posledního roku. Přitom v době mého dorůstajícího chlapectví tam na horní planině byla jen vybetonovaná nevědomost parkoviště a ohyzdného pomníku ke XIV. (?) sjezdu KSČ.

Až když se v devadesátých letech veřejně komunikovaly plány s mezinárodní účastí na Stavbu smíření na místě vypálené synagogy (za křišťálové noci hned po zabrání Sudet v r. 38), obeznámil jsem se důkladněji s pamětí toho místa.

Součástí budovy Krajské vědecké knihovny v Liberci je i modlitebna místní židovské obce, ale tam jsem nikdy nebyl. Jen ve vstupní hale knihovny vždycky dávám pozor, abych nešlapal na na podlaze vyznačený obrys někdejší velké Staré synagogy.“

2) Tuhle jsem přijel do Liberce jen na půl dne, kvůli ohlášené kontrole komínů

na domě. Byl jsem otrávený, že zase hnedle musím zpět, a navíc ještě nešel v autobuse internet. Spěchal jsem městem, ale ne dost rychle, k svojí hrůze jsem si nadělal do kalhot, aniž bych si, ó hrůzo, toho úniku stolice v první chvíli všiml. Pak už se to přehlédnout nedalo. Co teď? Kam se uchýlit? Domů jsem s tím neměl šanci bez další úhony dojít. Neměl jsem u sebe nejen žádné náhradní oblečení a obutí, ale ani žádné sáčky a kapesníky. Rychlá volba padla pochopitelně na knihovnu. Vpadl jsem do vstupní haly a vyjel výtahem, abych zapadl na záchodky v takovém patře budovy, kde se běžně nevyskytují čtenáři, které bych nerad odradil od pravidelných návštěv knihovny kvůli stavu toalet. Nebudu se k tomu více rozepisovat, ale tu trochu zoufalou situaci jsem úplně nezvládl a k tomu jsem následně prchnul z knihovny jako malý kluk.

Poté, co jsem v bytě vzal sprchu a již v čistém jsem to vyřídil s kominíky, jsem se před odpoledním odjezdem z Liberce do knihovny a na záchodky ještě vrátil, už patřičně vybaven hygienickými pomůckami, ale už bylo na všechno pozdě. Odjížděl jsem s hanbou, podpořenou narůstajícím dojmem, že zaměstnanci knihovny o tom mém nepřiznaném průseru určitě vědí – viděl jsem jim to na očích. Při následných pobytech doma v Liberci jsem se hlavní budově Krajské vědecké knihovny vyhýbal obloukem a výpůjčky, které jsem nemohl prodlužovat po internetu, jsem řešil na pobočkách. Věděl jsem, že takhle to dál nejde, vždyť je to pro mě jeden z nejdůležitějších baráků ve městě! Čekal jsem na vhodnou chvíli k vysvětlení toho, co se událo, a k omluvě.

Někdy zkraje léta se mi diskrétní příležitost konečně naskytla. Při nakupování v Albertu jsem si mezi regály povšiml jedné milé knihovnice, se kterou jsme se dost často potkávali na ulici. Teď, nebo nikdy – vyrazil jsem za ní, ale už nejsem tak rychlý ani s oporou nákupního vozíku. Ale před pokladnami jsem ji přece jen dostihl a oslovil. Vyslechla si mě, taktně pomlčela o nepříjemných mi souvislostech a povzbudila mě slovy: „Nic si z toho nedělejte, víte, co se tam, hlavně po ránu, v tomto ohledu děje? Jéje, to byste teprve koukal.“

Tak jsem se do hlavní budovy knihovny zas spořádaně fyzicky vrátil. A věřím, že tomu tak zůstane, dokud budu vycházet z domu.

„Kamenné“ knihovny ale budou i nadále, o tom nepochybují. A o daleko hlubším smyslu jejich existence, než jsem zde vylíčil, také ne.

Štěpán Kučera

spisovatel, novinář

1) Když jsem býval mladistvým, středoškolským intelektuálem, půjčil jsem si v knihovně Platónův *Symposion*, spis o bohu Erótovi. Okraje stránek toho výtisku byly popsané tužkou drobným, představoval jsem si, že dívčím písmem – byly to poznámky a postřehy o ústředním tématu knihy, o lásce. Představoval jsem si, jak pod její slova budu vpisovat svoje,

pak knihu vrátím do knihovny, ona si ji zase půjčí a odepíše – a takhle spolu povedeme milostnou korespondenci na okrajích Platóna. V mojí fantazii to pak zřejmě ještě pokračovalo dál. Nikdy jsem se samozřejmě nedozvěděl, kdo tam tehdy ty poznámky vepsal – třeba to byl chlap.

Není to asi přímo poklad, ale ta mladistvá vzpomínka na prorůstání literatury a života ve mně zůstala dodneška.

2) Ono to plyne už z předchozí odpovědi – knihovny mají vedle svojí oficiální „knihovní“ funkce smysl i jako místa setkávání, jako dějiště příběhů, které ještě nejsou zapsané. Zúčastnil jsem se letos projektu *Spisovatelé do knihoven*, takže jsem se svým čtením obrazil postupně deset knihoven v Čechách i na Moravě. Rád vzpomínám na knihovnu v Cholticích, kde starší návštěvnice přinesly na čtení pekáče domácích buchet, na knihovnu v Týnci nad Sázavou, kterou obývá neobyčejně sympatický kocour, anebo na knihovnu v Olomouci, kde mě po čtení oslovil čerstvě propuštěný vězeň s otázkou, jak psát o vězeňské zkušenosti (na tom mém čtení se taky seznámil s dívkou, která zase chtěla být dobrovolnicí ve věznici; když jsem odcházel, seděli spolu u kávy v knihovním bistru a možná se mezi nimi právě rodil nějaký pěkný nový příběh).

David Hanvald

malíř

1) Pro mě byl oním pokladem Louis Kahn a jeho *Ticho a světlo*.

2) Knihovny mají být součástí dětských pokojů, už jen proto, že je to vizuálně krásné.

Zuzana Kadlecová

akademická malířka

1) Největším pokladem, nebo možná spíš poklady, bylo setkání s Táňou Kuželkovou a Terezií Dubinovou, které v knihovně organizovaly mnoho skvělých přednášek s nesmírně zajímavými a mně blízkými tématy.

2) Určitě mají, shromažďují nenahraditelné dědictví. Konkrétně s tou libereckou mám spojeno spoustu milých vzpomínek, z nichž bych ráda uvedla alespoň dvě. První z nich se váže k období, kdy jsem působila na Židovské obci v Liberci. Prostory ŽOL se nacházejí ve stejné budově jako knihovna, a tak vznikl pocit sounáležitosti a propojení, jak v oblasti kulturní a společenské, tak i v oblasti technického zázemí. Druhá vzpomínka se datuje do roku 2018, kdy se v budově knihovny konala výstava mých knižních ilustrací. Instalace výstavy i její vernisáž patří k velmi příjemným okamžikům v mém životě.

Tomáš Rýdl

výtvarník, pedagog

1) Byla to nejspíš kniha z dětství po babičce, kniha o zvířatech s perokresbami v němčině, kterou jsem opatroval jako oko v hlavě. Dodnes ji mám. Už

je to pěkně starý kousek, kus rodinného dědictví.

2) Samozřejmě, knihovna je domov, odkaz, okno do dalších světů a život sám. Žádný digitální svět nenahradí to, když máš ten kus voňavého papíru v ruce a můžeš se ponořit do jiného světa.

Martin Trdla

básník, textař, novinář

1) Pokladem je pro mě celá liberecká knihovna, jejímž registrovaným čtenářem jsem v době psaní těchto řádků již 21 let, 8 měsíců a 15 dnů. Je zlatým rounem ve smyslu toho, že v ní mohu strávit celý den a díky rozličným možnostem, které kromě „obyčejného“ půjčování knih nabízí, si připadat, že jsem v něm podstoupil několikaletou cestu kolem světa se všemi radostmi i strastmi na ní. Ale co v ní považuji za pokladnici, pro mě srovnatelnou s objevem Golema i se sadou šémů, je jeden regál a pár stolů u vchodu do všeobecného oddělení. Místo, kde se nabízí za cenu pouhých čtyř korun za kus knihy vyražené z fondu. Poměr cena/výkon? Neskutečný! Vždycky jen jako exprezident krouším hlavou plnou nesouhlasných vlnovek a podivuji se nad tím, proč zrovna tyto klenoty už nikdo netouží číst a musí zmizet. S nenasytným batohem, který ztloustl o další kilogramy pokladů, si připadám jako conquistador, jenž vyplnil novou zemi

a oloupil ji o národní bohatství. Aby ho nechal vystavit v nějaké vážené instituci. V mém případě v domácí knihovně.

2) Odpověď uchopím trochu jinak, šalamounsky, budu lehce uhýbavý jako politik. Ačkoliv jsou prostory knihovny internetovým signálem nasáklé, paradoxně tady internet prakticky nepotřebujeme. Informace tu trpělivě čekají, jen musíme vynaložit nějaké to úsilí a drahocenný čas, abychom je objevili a vydolovali. A též musíme umět hledat. Jednou by zde lid mohl podstupovat adrenalinovou zábavu, firmy teambuldingy, něco jako kurzy přežití. Najít bez googlení váhu slona, odjezd autobusu či kdy byl postavena rozhledna na Petříně. Někteří by možná úpěli, jako kdyby měli za pomoci dvou křemenů vykřesat plamen. Ale myslím si, že by to mohl být plamen očištný.

Christa Petrásková

spisovatelka, etnoložka, sběratelka

1) V každé době se v knihovnách dají najít poklady. V mém dětství to byly třeba pohádky Boženy Němcové a bratří Grimmů, později verneovky, Jiráskovy historické knihy. V knihovně svého tatínka jsem našla německé knihy Ganghoferovy (psané švabachem), ty mne zavedly do Alp. Mám ráda knihy Karla Čapka.

Celý život mám ráda a využívám učebnice, slovníky, atlasy, encyklopedie. V posledních letech čtu nejraději literaturu faktu, životopisy a noviny. Velkou část svého volného času trávím v jabloneckém archivu, kde vybírám ze starých ročníků

Gablonzer Zeitung zajímavé zprávy pro rubriku „Co bylo před 100 lety“ v Jabloneckém měsíčníku. V knihovně Muzea skla a bižuterie prošly mými rukama vzácné staré knihy, každá z nich hotový poklad.

Před státní jazykovou zkouškou z němčiny jsem se hodně věnovala dílu Johanna Wolfganga Goetha a získala jsem v antikvariátu jednu jeho krásně vázanou knihu, ve které jsou (mimo jiné) jeho postřehy o meteorologii. Znal atlas mraků od Howarda, a o některých typech mraků dokonce napsal básně. Myslím, že v tuhle chvíli je pro mne pokladem tahle kniha, protože ráda fotím právě mraky při západech a východech slunce.

Knihy umožňují styk s lidmi, kteří už dávno nežijí.

2) Knihovny mají a budou vždy velký význam nejen pro vzdělání, kulturu a zábavu lidí. Jsou místem setkávání lidí a místem, kde se uchovávají knihy a jiné nosiče informací. Mám velkou radost, když vidím, jaké báječné možnosti knihovny poskytují dětem! Nejen knihy, ale tolik akcí a zážitků! Vděčnými uživateli jsme i my důchodci. Internet je báječná věc, ale pokud by nebyla k dispozici elektrická energie, což se jednou lehce může stát, co by zbylo z té nekonečné spousty informací a zábavy a služeb, kterou nám poskytuje?

Vojtěch Vaner

spisovatel

1) Básnickou sbírku *Daleko do jara* od Miroslava Stuchlého. Upřímně, ta sbírka

není moc povedená, má příliš mnoho vlastností prvotiny a samonákladu. Ale jejím objevem jsem se dozvěděl, že přítel a dlouholetý návštěvník našich Literárních pozdravů píše básně. Bylo najednou snazší ho přesvědčit, aby na festivalu též vystoupil. Jeho autorských čtení bylo od té doby bezpočet a Míra píše dál a vydává takové knihy jako *Waldvilla* nebo *Potkat jelena...*

2) Veřejné knihovny uchovávají tištěné knihy. Já rád čtu tištěné knihy a zároveň je nechci uchovávat u sebe doma. Zápůjčka papírkové knihy je ideální možnost, jak si knihu přečíst. Moc bych si přál, aby i knihovny v menších obcích byly vybaveny pěknou nabídkou současné beletrie.

Julius Benko

básník

1) Jelikož dlouhodobě trpím obsesí knihy vlastnit a shromažďovat, do knihovny prakticky pro zápůjčky nechodím a tetelím se v knihovně, která úspěšně z našeho největšího pokoje vytlačuje jeho původní význam, totiž pokoj obývací. Zalovím-li ovšem v paměti, mohla by takovým pokladem být nějaká dobrodružná kniha z dětských let, kdy jsem knihovnu, s úmyslem přinést si domů na několik dnů čtivo, navštěvoval. Možná to byla Bigglesova dobrodružství, možná nějaká foglarovka.

2) Internet, ač obsahuje opravdu kolosální lidské vědomosti, je bohužel zoufale závislý na elektřině. Aniž bych přivolával nějakou *blackoutovou* katastrofu, nemohu se ubránit dojmu, že celosvětové webové prostředí je jaksi vratké a éterické. Kniha je kniha, hmatatelná, s vlastní vůní a rozměrem, dokáže přežít staletí; šelest stránek mezi prsty zkrátka klikání na stránky internetové nenahradí. A na závěr snad jen krátké zamyšlení o cenzuře: internet je rozhodně náchylnější k tomu, aby byl účelově manipulován, jeho éra nezávislosti je ta tam a v dnešní době je to více než patrné. Na druhou stranu i *nepohodlné* knihy se v minulosti páily...

Josef Straka

spisovatel, moderátor, organizátor

1) Pro mne je to vždy objevení autor-ky či autora, kterou/kterého jsem zatím neznal, a při čtení se mi pak otevře zcela nový svět a může to být i napříč žánry, ale nejčastěji v poezii, společenském či psychologickém románu, současné beletrii obecně. Takže se občas stává, že po skončení všech programů v knihovně jen tak procházím mezi regály s touhou najít další knihu, další čtenářský prožitek a též dobrodružství, protože každé čtení je neskutečné dobrodružství – vydat se s autorem na cestu a pobývat v příběhu, jazyku dané knihy. Samozřejmě se někdy stane, že mi příběh nebo jazyk autora nesedne, ale většinou je to tak, jak jsem popisoval výše.

2) Určitě mají, a to v propojení osobního doporučení knižních titulů a po-

zváními na rozmanité kulturní nebo společenské akce i v širším okolí, na jiných místech, v jiných městech.

Dále organizováním literárních, kulturních nebo diskusních večerů. Prostřednictvím pořádaných akcí seznamuje se současnou českou i zahraniční literaturou, dále nabízí aktivní pomoc při orientaci v kulturním dění a také bývá prostorem pro společenské diskuze a debaty na různá, někdy i výrazně aktuální témata.

Knihovna může být, a častokrát skutečně je, pro danou lokalitu kulturně-komunitním centrem – je součástí širší komunity spolupracujících institucí, spolků, dobrovolných sdružení či aktivit lidí, kde hraje roli jak zprostředkovatele, tak hybatele a také centrem informujícím o tom, co se děje na poli literatury, kultury či společenského dění, a nabízí obrovskou platformu pro velkou varietu diskuzí a debat ve svobodném prostoru, jakými knihovny jsou.

Miroslav Stuchlý

spisovatel, filmař

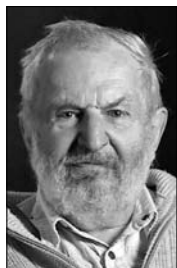
1) Pokladů se mi podařilo nalézt nepočítaně, po každé návštěvě si alespoň jeden v podobě zapůjčené knihy odnáším, ale pokud bych měl vzpomenout něco opravdu

raritního, pak by to byly *Rozhovory Hitchcock-Truffaut*, které jsem objevil v burze vyřazených knih.

2) Jistě, pokud pomineme, že internet je zdrojem spíše rychlých a povrchnějších zpráv a knihy jsou svého druhu uměleckým předmětem s trvalejší hodnotou, knihovny dávno nejsou jen půjčovnami, staly se kulturními centry, kde se mohou lidé setkávat, což je zážitek, který žádná sociální síť, aplikace ani internetový portál nenahradí.

Miloslav Nevrlý

spisovatel, zoolog, cestovatel

1) Poklady v liberecké knihovně jsem vděčně objevoval již před desetiletími, když jsem psal šedesátistránkovou *Bibliografii Jizerských hor do roku 1945*. Sudetika uložená v kraj-

ské vědecké knihovně významně obohatila mojí práci, která nakonec uváděla 426 knižních titulů. U jednotlivých anotací a v autorském rejstříku jsem uvedl, kromě signatur knihovny Severočeského muzea, i příslušné signatury oněch knih a časopisů uložených v liberecké KVK. Tato bibliografie vyšla ve *Sborníku Severočeského muzea – Přírodní Vědy*, a to roku 1986 v jeho 15. čísle. Jsem vděčný tehdejšímu vedení KVK, že mně umožnilo studium tzv. německých sude- tik, což bylo badatelům v oněch dobách v Československu ztěžováno, někdy i znemožňováno. Takže dík!

2) Celý život jsem se zabýval pouze tištěnými knihami a v jednadevadesáti letech to již nebudu měnit. Proto věřím, že knihovny, budovy, ve kterých je v písemné a tištěné podobě bytelně uloženo vědění a moudrost lidstva, přežijí i internet, ve kterém ono vědění a moudrost volně poletuje jen kdesi povětřím, vesmírem.

SVĚT krásné literatury

Jaromír Typlt

A klid je zpět

Básník Jaromír Typlt ve své anketní odpovědi zmiňuje text, který napsal v liberecké knihovně 14. září 2004 – publikujeme ho na závěr ankety jako „bonus“ pro čtenáře Světlíku.

- K/ Dobrá, proč by tento pomocník neměl stát vedle stolu se sklenicí vody?
- L/ Určitá forma tradice, odehrávající se většinou mezi sousedy.
- I/ Nestál o slávu a zápasil jedině, aby dostal mzdu.
- D/ Pokládám však za svou povinnost důtklivě varovat před takovou metodou.

První překvapení: budu muset změnit směr. Knížka, kterou jsem namátkou vytáhl z police nadepsané písmenem K, má slabých osmdesát stran. Hru jsem začal

na stránce 79 a v dalších kolech jsem chtěl přičítat po deseti: 89, 99, 109... To ale nepůjde. Hra buď v tuhle chvíli skončí, anebo to vezmu opačně a začnu odečítat. Takže 69.

- K/ A kroky nás vedou smrkovým lesem, místy protkaným štíhlým trsem habrových těl i nízkým keřem lísky.
- L/ A i když jeho myšlenky zřídka pronikly za hranice všednosti nebo vyhledávaly nejtříživější temnoty, nechyběla jim fantazie ani vlastní, bezohledná síla.
- I/ Mladík, aby ji uklidnil a zároveň se omluvil, se k ní přiblížil, šeptaje jednu ze svých lží – dědictví, o něž se soudí, rodinná mrzutost.
- D/ V tu dobu jsem si chodíval sednout ven na terasu.

Jestli se má vytvořit příběh, ať se vytvoří sám. Zatím nechci nic víc než otevřít náhodnou knížku na dané stránce a co nejrychleji najít ty správné věty. Zapsat je a zapomenout. Zaklapnout knížku a vrátit ji do mezery, kterou jí tam ty ostatní pořád ještě drží. KLID a skok o deset stránek dolů, na 59.

- K/ Hlas vycházel zezadu, odkudsi z hlubiny, jako by překonával moře jehličí.
- L/ Z lesklého tisu jeho oj, sedadlo z hladké slonoviny.
- I/ „Lžeš, pořád jenom lžeš, neřáde.“
- D/ Ale neposlal ji pryč.

Pochybovačný hlas namítne, že pravidla hry nejsou dostatečně neosobní. Jakž-takž obстоjí klíč, podle kterého vybírám knížky – příjmení autora by mi nemělo říkat buď vůbec nic, nebo jen velmi málo, a mělo by začínat postupně na písmene K, L, I a D. Číslo stránky také neobejdu. Ale pak už to není naslepo, musí se objevit nějaký úsek textu, který mě zaujme. Čím? Kolik v tom může být záměru? Možná chci jen sám sobě namluvit, že nevím, co dělám. Jak to pokračuje na 49?

- K/ „Zemru láskou bez tebe, ty víš, život pro mne není ničím bez tebe.“
- L/ Otočil se a díval směrem k ní. Mraky se rozestoupily a měsíc ozářil jeho tvář.
- I/ „Říjen je nejkrutější měsíc,“ pravila melancholicky. „Ale v Patagonii se člověk cítí volný. Čtu dlouho do noci – a v zimě jezdívám na sever.“
- D/ Později, když už byla tma, odnesli naplněné nádoby domů.

Točí se to pořád dokola. K, L, I, D, K, L, I, D. Začínám vnímat, že v prostoru knihovny svým přecházením vytvářím obrazec. Po určité době, dané čtyřmi výpisky, se vracím tam, kde jsem začal. Tak jako potrhlý badatel, který není ochoten uvěřit tomu, co zjistil, a tak si všechno znovu a znovu ověřuje. Někteří čtenáři se mi v téže uličce musejí vyhýbat už popáté. Dopátral jsem se ke stránce 39.

- K/ „Copak jsem mohl tušit, že bude mít okno?“
L/ „Čekat. Já bych to nebral tak zle.“
I/ „Roztahuješ se tady, jako by ti to patřilo, to se ti to prospává ve dne, co?“
D/ Nečekaným odchodem otce se změnil režim odpoledne. Mám čas, dokonce mám moře času.

Postupné odečítání stránek nemůže jít do záporných čísel, a to dává mému kroužení pevnou hranici. Začíná se přede mnou už rýsovat, dokonce cítím i lehkou tíseň. Vět přibývá, ale uzel se utahuje. Na konci třeba opravdu k něčemu dojde. Třeba se konečně dozvím, v čem je KLID. Je to vůbec poprvé, co hraju tuhle hru jako opakování téhož slova, a hned to vzalo takový směr. Ale v to jsem přece doufal, že to bude chytřejší než já! Viz 29.

- K/ „Já vím.“ Vždyť ví. Tak teď nevím já.
L/ V tomhle ohledu na tom nebyli kolegové jiných národností lépe.
I/ Neopatrným pohledem jsem se vpil do bohatých výšivek a pestrých koberců a přehozů...
D/ Pláclí jsme si a soused zářil spokojeností jako pekelník, kterému dala úpis další lidská dušička.

Už jsem si toho vypsal tolik, že bych nedokázal udržet souvislost, ani kdybych chtěl. Kdo je kdo, kde a kdy, to všechno začnu stopovat, až si to doma přepíšu v souvislý text. To bude můj úlovek. Vypůjčenou knihu si dnes po víc než hodině pobíhání od regálu k regálu neodnesu žádnou. A těch dvacet, které jsem zatím otevřel, bych zpětně už ani nedal dohromady. Moje pozornost je přesně tak zúžená, jak jsem potřeboval, nezajímá mě nic jiného než stránka 19.

- K/ Chvilé dohadování po telefonu. A pak smutný hlas tajemníka.
L/ Jména příjemců byla nesrozumitelná, nebylo možno přesně určit, komu obnos náleží.
I/ Vyšel jsem ven a uviděl stařečka, jak vchází do dvora a holí rozhání psy.
D/ Nesetkal jsem se ani s jediným jeho známým, který by si myslel, že jeho smrt mohla nastat z jiných než přirozených příčin.

Hned jsem zbystřil, nepopírám. Ve chvíli, kdy je konec hry na dohled, smrt nevyhnutelně obnovuje tušení příběhu. A přesně tím bych mohl v poslední chvíli sám sebe svést z cesty. Navíc mi dochází, že tenhle příběh skončí na stránkách, kde se většina knih rozbíhá. A to ještě netuším, že to poslední, k čemu dojdou, bude nadpis první kapitoly. Dvakrát ho škrtnu, protože mi to přijde jako švindl. Cokoliv jiného bych ale hledal, bylo by jen natruc. Nezbude mi, než to vrátit. Nečekaný obrat ze stránky 9...

K/ Zdálo se, že ho při životě udržují jen jeho lítostivé a udivené oči.

L/ Pak jsem ho odnesl do auta, svůj maličký úlovek, celý zpocený tím lítáním.

I/ I letěla lehounkým vzduchem, přitom se kameny drahé jí změnily v zářící světla.

D/ POHLED ZPĚT.

Jablonečtí SVĚTáci

Jitka Nosková

Anna Drahá a její Zápasy nad Nisou

Se jménem Anny Drahé se čtenáři na stránkách Světlíku již setkali, my ale samozřejmě nemůžeme tuto autorku prvního českého románu o Jablonci v našich SVĚTácích vynechat.

*Matičko moje rozmilá, pověz mi, co tě bolí,
že bolest tebou lomcuje jak vítr stéblem v poli?
Že oči tvé nezáří, nesmějí se tvé líce?
Vždyť láskou chci tě zabrnout! Co mohu dát ti více?*

To jsou první verše, které byly Anně Drahé publikovány. Stalo se tak v roce 1908 v mladoboleslavském periodiku Stráž Pojizeří. To bylo Anně osmnáct let a verše věnovala svojí mamince.

Anna Drahá, rodným jménem Nováková, se narodila 20. června 1890 v Sovínkách u Mladé Boleslavi jako nejstarší ze dvanácti děvčat. Matka se jako děvečka starala o dobytek a chodila pracovat na pole, o sourozence se tak často musela starat právě nejstarší Anna. Otec byl vyučený tesař, ale také těžký alkoholik. Ačkoliv vydělával poměrně slušné peníze, většinu výdělku utratil. Proto už v osmi letech začala Anna pracovat jako pomocná síla u švadleny, aby rodině trošku přilepšila. Když jí bylo čtrnáct let, našla si práci v Jablonci, aby mohla domů posílat něco málo z toho, co si tam vydělala. To se psal rok 1904.

Jablonec nad Nisou (Gablonz an der Neiße) byl tenkrát městem s převahou

obyvatel národnosti německé. Anna začala pracovat v kartonážní firmě, kde se vyráběly krabičky (škatule) pro jabloneckou bižuterii, jež se rozvázela do celého světa. České dívky se po večerech společně učily němčinu. V zaměstnání sice pracovalo dost Čechů, zaměstnavatelé a úředníci však byli Němci. Anna velmi brzy pocítila nerovnost mezi společenskými vrstvami. Uvědomovala si propast mezi pracující třídou, kterou tvořili hlavně lidé, jako byla ona, a třídou, která je zaměstnávala.

Příjezdem do Jablonce započaly také její literární pokusy. Spolu s ostatními děvčaty často trávila večery čtením, sama pak brzy pocítila potřebu psát. Začínala verši, ve dvacátých letech psala i povídky, pohádky, příběhy či úvahy. V té době vznikla i první verze jejího románu *Zápasy*, který je plný jabloneckých reálií; věrně v něm zachytila sociální a národnostní poměry města. Právě to z něj dnes dělá do jisté míry hodnotné dílo, nikoliv však po stránce umělecké, ale spíše dokumentární. Další vydání vyšla v letech 1957 a 1975.

Roku 1912 se provdala a usadila se s manželem v Kolíně. Oba tehdy patřili k předním představitelům sociálnědemokratické levice na Kolínsku. Narodily se jim dvě dcery – starší Božena a mladší Naděžda. V letech okupace žili v Praze. Na přelomu let 1946 a 1947 poslechli výzvu k osidlování pohraničí. Původně se s rodinou nastěhovali do centra Jablonce, ale městské podmínky jim nevyhovovaly. Nakonec si po pár měsících našli dům v Nové Vsi nad Nisou. Anně bylo v té době 57 let, jejímu muži o rok méně. Starší dcera Božena vyučovala na jabloneckém gymnáziu český jazyk

a literaturu. Mladší Naděžda vystudovala lékařskou fakultu, působila jako lékařka v Liberci a podobně jako její matka měla i literární ambice.

Další prózy napsala Anna Drahá až po válce. Román *Nisa*, který v roce 1947 získal cenu Osidlovacího úřadu, opět zachycoval reálné události na Jablonecku. Knižně však nevyšel, pouze na pokračování v roce 1974 v krajském týdeníku *Průboj*. V roce 1960 byl vydán její další román *Prosinec*, zachycující období let 1912–1921 na Kolínsku. Město Kolín ho ocenilo literární cenou.

Anna Drahá zemřela 31. srpna 1975. Značnou část její pozůstalosti nashromáždil a uspořádal její přítel, jablonecký rodák Jiří Rambousek (1927–2018), který vydal dva vzpomínkové svazky, jež vyšly ještě za jejího života. V roce 1960 sepsal pro Okresní dům osvěty v Jablonci nad Nisou jedenáctistránkový sešit *K sedmdesátinám Anny Drahé*, v němž shrnuje autorčin dosavadní život. Ve spolupráci s jabloneckou knihovnou vyšla k jejím osmdesátinám o deset let později druhá knížekčka pod názvem *Anna Drahá*.

Rambousek také několika větami zhodnotil dílo Drahé: „Mohli bychom hovořit především o jeho významu regionálním. Vždyť knihy, jako jsou *Zápasy*, v nichž autorka zachytila sociální a národnostní poměry v našem městě před více než padesáti lety, přispívají nemalou měrou k tomu, že se v lidech, kterým se pohraničí stalo domovem, vytváří pocit sounáležitosti s krajem, v němž žijí, a jeho revolučními tradicemi.“

Pozn.: Články o Anně Drahé
byly publikovány ve Světlicích
č. 4/2021 a 1/2022.

Blanka Jakubčíková, Michal Beredzas

Je básní úplněk povislý jako ret po infarktu? Je básník stínem vytrženým z herbáře? Je poezie účtem za teplo? Dá se jí vůbec něco vyjádřit, uchopit, pojmenovat? A dokáží to Světloňoši? A co ti devatenáctí v pořadí? Svůj hlas pozvedají z Brna do Prahy přesídlená Blanka Jakubčíková a z Lán pocházející Jakub Beredzas. On přibližně o polovinu mladší než ona. Nechtě hovoří!

Dáma. Texty na vychrtlé hranici mezi řízem a kýčem. Obojí, zdá se mi, bezelstně upřímné. Tu šlápne do prázdna, jindy stoupne na pramen. Na jedné straně *nebe/tebe a maměnka s pomněnkou*, na opačné *dveře otevřené na uhrančivá pobřežíště*. Nádech, zhroupení se zájímavým směrem, podruhé marná honění dechu. Nasazený řetěz, ale zadržává se. Kola se ale přece jen točí, vítr s poezií občas zlehka pošimrá vlasy. Stačí to? Dvě ukázky níže.

Pán se slovy. Malými versus velkými. Ta druhá někdy planá. *Pocit vítězství je pokryt spáleninou* a pak najednou *něco se ukrádá do snění*. Náznaky. Myš poezie proběhla kolem. Pamatuješ si barvu jejího ocásku? Autor by mohl najít cestu. Ale neměl by chodit přes zkratky. Kolikrát bývají delší. A neulehčovat si to, avšak být lehkým. Dvě ukázky níže.

Chcete se podílet na dvacátém díle? Pokud ne, neozývejte se na *trdla.martin@gmail.com*.

Blanka Jakubčíková

SRST

Máš problém s tím že jsem žena
po celém těle pubicky ochlupena
tak jsem si oholila strojkem hlavu
tím podala jsem ti aspoň prst
že nemám všude tu pubickou srst.

TEMNÝ PŘÍPAD

Co se mi dneska honí hlavou
že nemám na hlavě paruku tu pravou
bizarní kompozici z jezevce a kuny

duny
písečné pláže
mezerníky

na správné nesáhla jsem kliky
a otevřely se mi dveře
na uhrančivá pohřebiště

temný případ
temná elegie

stárnu
to mne však nezabije

maminka do mne pořád ryje
že málo uklízím a peru
já však peru to popadané peří z nebe
i chlupy
co ve vzteku vyškubla jsem z tebe

sluníčko moje
muži můj

a tak tě prosím
i s těmi vyškublými chlupy
vlasy
nožem v hýždí
vyraženými zuby
sekerou v hlavě

při mně
prosím
navždy stůj.

Michal Beredzas

nwmctj01247899

Rozpuštěná jinovatka
odkapává
do výtahové šachty
a šakal
utržený ze řetězu
utíká
směrem na jih.

Utržená křídla ovádů
poletují prázdným sálem,
kde ještě před týdnem
bylo živo.

Vítr se proplétá
otvory
v roztrhaném lampionu
a bere s sebou
zbytky kosmického prachu.

Oblaka padají za obzor.

Z otevřených ran
smrkového lesa
stéká průzračná smůla
až na promrzlou zem,
kde se nabalí
na tlapky zaběhlých zajíců
hledajících nemocnici.

Kopřivový čaj
chladne na plotně
již třetím rokem.

Je léto...

TĚŽKÝ ŽIVOT

Člověk to má dnes
proklatě těžký.

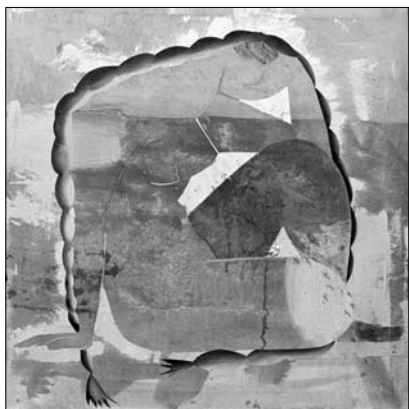
Šalina nejede
- oživují člověka.

Co se dá dělat;
půjdu pěšky.

Svět, jak ho vidí Libuše Dlabola Pražáková

Přiznám se, že když jsem loni v prosinci stál na výstavě *Cozy vánice* v libereckém cozy studiu před čtvercovým obrazem ve žluto-hnědém nádechu, považoval jsem jej za abstraktní. Až když jsem si připravoval materiály na tento medailonek a procházel si fotografie z výstavy, odhalil jsem, proč je tento obraz v malířčině portfoliu zařazen mezi figurální. Moje faux pas nemohlo být větší – dominantou obrazu je sedící žena jednou rukou se opírající o zem a druhou o pokrčené koleno. Jako jakousi gloriolou je téměř celá postava ohraničena k celému obrazu kontrastním odstínem provedenými copy – odtud jeho název *S copánkama*.

*S copánkama, 80 x 80 cm
olej na plátně, 2023*

Obraz z roku 2023 namalovala jilemnická rodačka Libuše Dlabola Pražáková, a když jsem se lépe seznámil s její tvorbou, uvědomil jsem si, že vlastně dokonale zapadá do autorčina vidění světa. Žena, její tajemství, se vlastně nedává jednoduše na odív, přestože je žena silná a poutavá. Vábí nás k sobě něčím, čemu

úplně nerozumíme, ale co nás přitahuje, možná obyčejným lidstvím, obyčejnou záhadou osobnosti. Tento rozměr vlastně Libuše Pražáková nejdetailněji předvedla na samostatné výstavě *Tobě* v Oblastní galerii v Liberci. Více než čtyři měsíce trvající výstava měla v roce 2023 právě ženu – její portrét – jako hlavní objekt umělecké analýzy. V daném souboru však nešlo o výstižnost, o striktní přenesení jednotlivých tváří na plátno, ale naopak o zachycení esence, chcete-li energie, ženy. Ačkoli na nás z velkých formátů shlížejí ženy většinouvě známé jako například Ema Destinová, Běla Kolářová, Milada Horáková, Inka Bernášková nebo kolegyň Marie Čermínová vulgo Toyen, jejich pohledy jsou za pomyslným závojem, který propustí jen to, co z konkrétní ženy vyzařuje včetně barevných tónů jejího charakteru.

Určitá míra citovosti a porozumění je fakticky důležitá i napříč ostatními díly absolventky malby u profesora Františka

Kowolowského na Fakultě umění Ostravské univerzity. Ať už se jedná o mateřství nebo dětství, vždy je v jejich obrazech patrný vlastní emocionální prožitek. Houpací konici snad reprezentující dávno ztracený bezstarostný svět nemohou popřít, že napřed prošli soustředěnou autorčinou myslí, jež do nich otiskla momentální stav duše. V portrétech vlastních synů, s jedním z nichž dokonce absolvovala stáž na drážďanské akademii, opět můžeme vidět ženu – tentokrát však ženu-matku: starostlivou, úzkostnou, radostnou, unavenou. Barvy jsou pestré jako život sám, nic nelze zamlčet, protože to by popíralo vlastní existenci. V krajinném cyklu *Za les* nebo v malbách květin naopak Libuše Pražáková pocity zhušťuje do barevných ploch, čirých vjemů na sítnici, kde je pro ni opět důležitější impresie než ostrý obrys. *Nestává* se ovšem samotným stromem nebo květinou po vzoru některých malířů, její postup je jiný:

*„Já mám pocit, že
si tu danou věc, situaci
rozebírám, zkoumám
tou svojí malbou k lepšímu
uchopení, pochopení,
uchování v paměti.
Nechci se jí stát,
chci ji ukázat tak,
jak ji vidím já.“*

Malířka, která žije a pracuje ve svém ateliéru v Semilech, má za sebou mnoho

samostatných i kolektivních výstav jak v České republice, tak v zahraničí. Úctyhodný počet jejích obrazů neustále narůstá, a to také pomocí nekonvenčních

*Ema I, 140 x 170 cm
akryl na plátně, 2019*

metod a experimentálních přístupů. Zajímavé jsou v tomto ohledu její *Parafráze Žitavského postního plátna* nebo současné figurální malby. Nejpodstatnější je nicméně autorčin osobní přístup, neboť skutečné umění pramení a vyrůstá hlavně z vlastního pozorování a původní interpretace pozorovaného. Pak už je jedno, zda hnací silou je chuť, opravdovost, autentičnost či potřeba, výsledek musí být propuštěn skrz síto-tvůrce. Pakliže je k tomuto všemu ještě přidružena *snaha dotknout se něčeho vyššího*, čemuž tak u Libuše Pražákové zajisté je, nemůžeme než souhlasit s jejími slovy, že kumšt je „jako dar, který mám, a nemám se rouhat.“

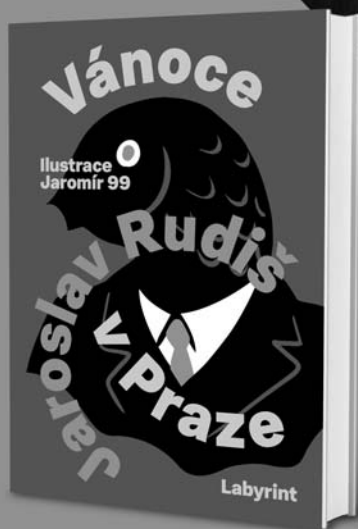

24. 10.
2024

18.00 hod.
Velký sál (2. p.)

Jaroslav Rudiš

Vánoce v Praze

PREMIÉRA!

Čtení z nejnovější knihy
oblíbeného spisovatele.
Beseda, autogramiáda.

KRAJSKÁ
VĚDECKÁ
KNIHOVNA
V LIBERCI

Městská knihovna Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

PYTLOUN
HOTELS

vstupné: 100 Kč na e-vstupenka, na infopultu knihovny / 120 Kč na místě

Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK)

library@kvkli.cz

www.kvkli.cz

Liberecký autorský kruh (LAK)

spoleklak@email.cz

ISSN 1214 - 2751

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

V zámku bylo práce a běhu o překot.

lepší je ten, že se na to vezme zahradník.

When shall we three meet again?

Pomíjivost, samá pomíjivost, řekl Kazatel, pomíjivost, samá pomíjivost, všechno pomíjí.

n shall we three meet again?

Tádal jsem se květin, kde myšlenky jejich jsou nejzdravější.

Ale vždyť jsme ztratili cestu!

sem se květin, kde myšlenky jejich jsou nejzdravější.

Byl bych mohl přísahat, že to byl on.

*Vedle vrcholků krkonošských a jizerských ot
cammin di nostra vita mi ritrovai per una selva oscura, ché la diritta via era smarrita.*

Pomíjivost, samá pomíjivost, řekl Kazatel, pomíjivost, samá pomíjivost, všechno po

Mnozí odvážlivci, když se ocitli na počátku velkolepého měsíce června

ase, that thereby beauty's rose might never die. Sem, knihomilče, knihu zvláštní ždáš-li m

nším a ještě menším, až budu nejmenší na celé

Es war spät abends, als K. ankam.

Vom Wesen der Wäh

»Kde jsem se to zase ocitl?« divil se Krtek, když vyšplhal